

C I T Y | L
F O R M | T

2023

BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS / KONCEPCIJA

**Molėtų rajono savivaldybės teritorijos
bendrojo plano keitimas**

Planavimo organizatorius	MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS Kodas juridinių asmenų registre - 188712799 Vilniaus g. 44, LT-33140 Molėtai Tel. (8 383) 54 761 El. p. savivaldybe@moletai.lt www.moletai.lt
Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas	MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Planuojama teritorija	Molėtų rajono savivaldybės teritorija
Teritorijų planavimo dokumento rūšis	Kompleksinis
Porūšis	Savivaldybės bendrasis planas
Lygmuo	Savivaldybės
Etapas	Rengimo
Stadija	Bendrųjų sprendinių formavimas
TPDIRS TPD Nr.	K-RJ-62-21-390
Bylos žymuo	CF-22U-97
Tomas	II
Data	2023
Rengėjas	UAB CityForm LT Įmonės kodas: 304696907 S. Žukausko g. 4, LT-08244 Vilnius Tel.: +370 616 54100 / El. p.: info@cityform.lt / www.cityform.lt Kontaktinis asmuo: Projekto vadovė – Giedrė Ratkutė Skačkauskienė Tel.: +370 616 54100 / El. p.: info@cityform.lt

Atestato Nr.	Pareigos	Vardas Pavardė	Parašas
	Direktorė	Gitana Mineikienė	
A1735	Projekto vadovė	Giedrė Ratkutė Skačkauskienė	

DARBŲ PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Atlikta dalis	Vardas, pavardė / pozicija (kvalifikacijos atestato Nr.)
1.	<i>Įvadas, 1-10 sk., GIS</i>	Giedrė Ratkutė Skačkauskienė / projekto vadovė (A 1735)
2.	<i>Įvadas, 1-4, 8 sk., GIS</i>	Milda Urbonavičiūtė / architektė
5.	<i>5 sk.</i>	Aistė Jakubauskienė / architektė Nijolė Steponaitytė / konsultantė nekilnojamojo kultūros paveldo daliai
6.	<i>6sk., 7sk.</i>	Vida Bujauskienė / kraštovaizdžio specialistė
7.	<i>9 sk., 10 sk.</i>	Gitana Mineikienė / projekto dalies vadovė (Nr. 0105)

TURINYS

Įvadas	5
1. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių formavimo principai.....	11
1.1 Darnaus vystymo principų integravimas.....	11
1.2 Konceptijos sąsajos su strateginiais, aukštesnio lygmens dokumentais	12
1.3 Esamos būklės išvados ir kiti veiksniai lemiantys konceptualiuosius sprendinius.....	15
2. Demografinės situacijos scenarijai, socialinės, ekonominės sričių vystymo principai	18
3. Urbanistinio karkaso vystymo kryptys	20
4. Funkcinis zonavimas	24
5. Nekilnojamojo kultūros paveldo išteklių ir apsauga.....	27
6. Kraštovaizdis	30
6.1 Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonos	30
6.1. Gamtinis karkasas	34
7. Gamtinė aplinka	38
7.1. Gamtos saugos kryptys.....	38
7.2. Biologinės įvairovės apsauga	40
7.3. Konceptijos sprendinių nuostatos saugomų teritorijų atžvilgiu	52
7.4. Želdynų sistema	52
7.5. Naudingųjų iškasenų telkiniai	53
8. Rekreacinis potencialas	54
9. Susisiekimo infrastruktūra.....	63
10. Inžinerinės infrastruktūros vystymo tendencijos	65

Grafinė dalis:

1. Konceptijos brėžinys M 1:50 000

Ivadas

Keičiamas Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. B1-111 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (t.t. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano korektūra, patvirtinta Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. B1-238 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano korektūros patvirtinimo“).

Teritorijų planavimo dokumentas rengimo pagrindas – Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2021 m. kovo 25 d. sprendimas Nr. B1-74 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo ir planavimo tikslų nustatymo“.

Bendrasis planas rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu (toliau – Teritorijų planavimo įstatymas), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (toliau – Taisyklės), kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais ir metodiniais nurodymais, reglamentuojančiais teritorijų planavimo dokumentų rengimą, derinimą, tikrinimą, viešinimą, strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Bendrasis planas – kompleksinio teritorijų planavimo dokumentas, kuriame pagal teritorijų planavimo lygmenį ir uždavinius nustatoma planuojamos teritorijos erdvinė struktūra ir teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos ir reikalavimai bei apsaugos principai.

Planuojama teritorija

Molėtų rajono savivaldybės teritorija

Planavimo tikslai

- sudaryti sąlygas darniai Molėtų rajono savivaldybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius;
- nustatyti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas;
- sudaryti sąlygas racionaliam rajono gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;
- numatyti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
- kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertės gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
- sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas;

Planavimo uždaviniai

- derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
- sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti.

Bendrojo plano papildomi uždaviniai

- suformuoti Molėtų rajono savivaldybės teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
- optimizuoti Molėtų rajono savivaldybės teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones;
- numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
- detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų, tokių kaip valstybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų, valstybei svarbių projektų teritorijų planavimo dokumentų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų, žemės gelmių naudojimo planų sprendinius.
- įvertinti ir atsižvelgti į parengto Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (TPD Nr. K-NC-00-17-288) sprendinius ir tuo atveju, jei Bendrojo plano rengimo metu dar nebūtų patvirtintas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas;
- Bendrajame plane įvertinti ir atnaujinti šių specialiųjų teritorijų planavimo dokumentų aktualius sprendinius: Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius-Utena atkarpos zonoje specialusis planas (reg. Nr. T00042162), Molėtų rajono rekreacinių vietovių specialusis planas (reg. Nr. T00071995), Molėtų rajono degalinių išdėstymo schema (reg. Nr. T00034085), Degalinių išdėstymo schemas Molėtų m. ir rajone papildymas, numatant naujas vietas planuojamoms degalinėms Vilnius-Utena ir Molėtai-Pabradė kelių sankryžoje (reg. Nr. T00039943);
- numatyti urbanistinių struktūrų formavimo ir pertvarkymo principus;
- numatyti savivaldybės urbanistinių centrų sistemą;
- numatyti prioritetinės plėtros teritorijas, pagrindžiant jų ribas urbanistinės analizės išvadomis, teritorijų planavimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis;
- numatyti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų naudojimo, taip pat ir statybų jose, privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus, nustatyti jų apsaugos prioritetus ir principus, atsižvelgiant į šių teritorijų pobūdį;

- numatyti socialinės savivaldybės infrastruktūros bei inžinerinės savivaldybės infrastruktūros vystymo prioritetinėse plėtros teritorijose ir urbanistiniuose centruose reikalavimus, įvertinant demografinius duomenis ir jų kitimo tendencijas, taip pat duomenis apie gyventojus, turinčius Molėtų rajone „antruosius namus“;
- išanalizuoti poreikį prioritetinei savivaldybės infrastruktūrai, kuri nepatenka į nustatytas prioritetinės plėtros teritorijas, ir teritorijas, kurių vystymui ši infrastruktūra skirta;
- numatyti neprioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo reikalavimus;
- numatyti viešųjų erdvių urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose išdėstymo principus ir reikalavimus;
- numatyti rekreacinio pobūdžio teritorijų ir objektų naudojimo privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus, nustatyti jų apsaugos prioritetus ir principus;
- įvertinti kurortinės teritorijos statuso suteikimo galimybes vienai ar kelioms Molėtų rajono savivaldybės gyvenamosioms vietovėms;
- numatyti Molėtų rajono savivaldybei svarbių objektų išdėstymą ir jiems rezervuotinas teritorijas;
- numatyti 30 m aukščio ir aukštesnių ypatingųjų inžinerinių statinių ir atsinaujinančių išteklių energetikos objektų, išskyrus Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatytus atvejus, išdėstymo reikalavimus, reglamentus, privalomąsias nuostatas, įvertinti esamus ir kitais teritorijų planavimo dokumentais numatomus 30 m ir aukštesnius ypatingus inžinerinius statinius;
- numatyti Molėtų rajono kraštovaizdžio, miškų, kitų ekologiškai svarbių gamtinės aplinkos objektų, saugomų teritorijų, gamtos paveldo objektų apsaugos prioritetus ir principus, naudojimo privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus ir jų įtakos aplinkinėms teritorijoms zonas, į kurias būtų reikalinga atsižvelgti, numatant aplinkinių teritorijų naudojimo privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus;
- nustatyti Molėtų rajono savivaldybės gamtinio karkaso teritorijas, nustatyti gamtinio karkaso teritorijų apsaugos prioritetus ir principus, naudojimo privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus;
- nustatyti Molėtų rajono kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, vaizdingus kelių ruožus, gamtinių ir estetinių požiūriu vertingą kraštovaizdį reprezentuojančias apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas, numatyti panoramų, vaizdingų kelių ruožų ir vertingų apžvelgiamų antropogeninių ir gamtinių elementų vizualinę apsaugą;
- nustatyti kultūros paveldo vietovių, teritorijų ir objektų kraštovaizdinės įtakos aplinkinėms teritorijoms zonas, į kurias būtų reikalinga atsižvelgti, numatant teritorijų naudojimo privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus;

	▪ nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis, naudojimo privalomąsias nuostatas, reikalavimus, reglamentus, apsaugos prioritetus ir principus; ▪ numatyti ūkininkų sodybų ir ūkininkų ūkių pastatų išdėstymo principus; ▪ numatyti pavienių sodybų ar jų nedidelių grupių (2-3 sodybos) neurbanizuojamose teritorijose išsidėstymo ir pagrindinės žemės naudojimo paskirties keitimo principus; ▪ numatyti miško įveisimo ir naudojimo reikalavimus, miškų pritaikymą visuomenės poreikiams, įvertinti poreikį tokiose teritorijose keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį, esant poreikiui, numatyti teritorijas, kurios miško žemė turėtų būti paverčiama kitomis naudmenomis ir (arba) nustatyti principus, kada miško žemė paverčiama kitomis naudmenomis.
Plano keitimo etapai	Parengiamasis, rengimo ir baigiamasis.
Kita informacija	Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimas atliekamas teisės aktų nustatyta tvarka. Rengiama viena Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija. Koncepcijos nepriklausomas profesinis vertinimas neatliekamas. Atviras konkursas geriausiai urbanistinei idėjai atrinkti nerengiamas. Planavimo laikotarpis ne trumpesnis nei 10 metų.
Plano keitimas atliekamas vadovaujantis:	▪ Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2021 m. kovo 25 d. sprendimu Nr. B1-74 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo ir planavimo tikslų nustatymo“. ▪ Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 6 d. įsakymu Nr. B6-969 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo organizavimo ir planavimo darbų programos tvirtinimo“; ▪ Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG191910; ▪ VĮ „Plačiajuostis internetas“ 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG191916; ▪ Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG191939; ▪ Ukmergės rajono savivaldybės administracijos 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG191941; ▪ AB „Telia Lietuva“ 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG191952; ▪ Aplinkos apsaugos agentūros 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG191960; ▪ UAB „Molėtų šiluma“ 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192013; ▪ AB "Energijos skirstymo operatorius" 2021-09-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192053;

- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2021-09-14 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192131;
- AB „LITGRID“ 2021-09-13 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192279;
- Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2021-09-20 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192382;
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2021-09-14 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192464;
- VĮ „Transporto kompetencijų agentūra“ 2021-09-14 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192467;
- Utenos rajono savivaldybės administracijos 2021-09-14 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192504;
- Lietuvos kariuomenės 2021-09-15 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192570;
- VĮ „Lietuvos automobilių kelių direkcija“ 2021-09-16 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192716;
- Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcijos 2021-09-17 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG192926;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2021-09-21 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG193166;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2021-09-21 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG193213;
- Asvejos regioninio parko direkcijos 2021-09-21 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG193274;
- Anykščių rajono savivaldybės administracijos 2021-09-22 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG193356;
- UAB „Molėtų vanduo“ 2021-09-30 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG194099;
- Vilniaus universiteto 2021-10-05 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG194625;
- Vilniaus rajono savivaldybės administracijos 2021-10-12 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG195539;
- Švenčionių rajono savivaldybės administracijos 2022-06-03 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG227108;
- Širvintų rajono savivaldybės administracijos 2022-06-09 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG228185.

Santrumpos

LRBP – Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas

Bendrujų sprendinių formavimo stadijos uždaviniai ir tikslai

Bendrujų sprendinių formavimo stadijoje, atsižvelgiant į planuojamą teritoriją ir jai taikomas strateginio planavimo dokumentų nuostatas, nustatomos planuojamos teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys, naudojimo ir apsaugos principai.

Bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje parengiama Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija. Vyriausybės nustatyta tvarka atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV). Bendrojo plano koncepciją sudaro aiškinamasis raštas ir brėžinys. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos brėžiniai teikiami masteliu 1:50 000. Planavimo laikotarpis ne trumpesnis nei 10 metų.

Bendrųjų sprendinių formavimo sprendiniai detalizuojami bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje ir gali kisti tiek, kiek nekeičiama koncepcijos sprendinių esmė.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendiniai galioja tiek, kiek neprieštarauja saugomas teritorijas, Europos ekologinio tinklo Natura 2000 apsaugą bei veiklą jose reglamentuojantiems teisės aktams, kitiems Lietuvos Respublikos teisės aktams.

1. MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMO BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMO PRINCIPAI

1.1 Darnaus vystymo principų integravimas

Atliekant Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą, formuojant koncepciją – perspektyvinius erdvinio vystymo principus, ypač svarbu užtikrinti darnaus vystymosi principų integravimą. Darnus vystymasis tenkina žmonijos reikmes dabar, neapribodamas ateities kartų galimybių tenkinti savąsias (JTO, 1987). Jis remiasi trimis pamatinėmis dimensijomis – ekonomikos augimu, visuomenės gerove bei aplinkos kokybe, užtikrinant subalansuotą visų vystymą, neprioritetizuojant nei vienos kitų dviejų sąskaita. 2015 m. JT priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), kurie yra paremti penkiais principais: žmonės, planeta, gerovė (klestėjimas), taika ir partnerystė (angl. 5 P's: people, planet, prosperity, peace and partnership). DVT – ne tik plati vizija darnesnei pasaulio ir visų gyventojų atečiai, bet tai ir konkreti uždaviniais ir rodikliais paremta sistema. Darnaus vystymosi tikslai siekia socio-ekonominės atskirties mažinimo, nevaldomos ir nedarnios plėtros ribojimo, taršos ir kito neigiamo urbanizuotų teritorijų poveikio aplinkai mažinimo. Darnus vystymasis gali būti užtikrintas tik tuomet, kai skirtingi prioritetai yra derinami tarpusavyje, jų siekiama sinergiškai, atsižvelgiant į sąveikas ir sąryšius tarpusavyje. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos vystymui svarbiausi tvarų vystymą užtikrinantys veiksniai:

- Darni (tvari) urbanizacija.
- Stiprūs miesto, priemiesčių ir kaimo vietovių ryšiai.
- Didėjanti gyventojų sveikata ir gerovė - oro taršos mažinimas - vystymas alternatyvių (mažiau taršių, skatinančių fizinį aktyvumą) transporto priemonių, saugumo didinimas, užtikrinimas prieigų prie bendro naudojimo viešųjų erdvių, kas taip pat kelia gyventojų psichinės sveikatos lygį.
- Švietimo ir kultūros kokybės kėlimas.
- Saugaus geriamo vandens, sanitarinių paslaugų (nuotekų valymo ir kanalizacijos) kokybės užtikrinimas, lietaus vandens nutekėjimo ir kietųjų atliekų tvarkymas yra planuojami ir valdomi integruotu būdu.
- Sudarant sąlygas atsinaujinančių išteklių energetikos (individualiam) vartojimui ir gamybai yra mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, įskaitant neigiamą klimato kaitos poveikį. Tvarus energijos išteklių valdymas reiškia, kad energijos, medžiagų ir vandens naudojimas yra mažinamas, o ištekliai naudojami ir veiksmingai iš naujo panaudojami jų natūraliame cikle. Turi būti teikiamas prioritetas atsinaujinančių energijos šaltinių vartojimui.
- Aukštas gyventojų užimtumas, nes tai turi tiesioginę įtaką gyvenimo gerovei bei sukuria socialinį saugumą ir didina visuomenės sanglaudą.
- Klimato kaitos švelninimui skirtų priemonių įgyvendinimas leistų padidinti gyvenamųjų vietovių atsparumą neigiamam klimato kaitos poveikiui. Turėtų būti siekiama sumažinti neigiamą klimato poveikį ir palaipsniui atsisakyti ŠESD išmetimo.
- Darnių ir efektyvių atliekų tvarkymo sistemų diegimas.
- Nekontroliuojama urbanizacijos drieka gali turėti neigiamos įtakos natūralioms ekosistemoms. Integruotas požiūris į urbanizaciją, saugant gamtinius išteklius, skatina investuoti į ekosistemų atkūrimą, taip siekiant padidinti atsparumą gamtinėms nelaimėms, mažinti oro taršą ir kitą neigiamą poveikį aplinkai bei užtikrinti būtinų ekosisteminių paslaugų tiekimą.

1.2 Konceptijos sąajos su strateginiais, aukštesnio lygmens dokumentais

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje nustatyti vystymo principai siejasi su aukštesnio lygmens (nacionalinio, Europos bendrijos bei tarptautinio) dokumentų tikslais ir jiems neprieštarauja.

Pagrindiniai tarptautiniai strateginiai dokumentai, jų nuostatos

ES darnaus vystymosi strategija, tai ilgalaikės darnos vizija, kurioje ekonomikos augimas, socialinė sanglauda ir aplinkos apsauga glaudžiai susiję ir vienas kitą papildo. Pagrindiniai strategijos tikslai – mažinti oro taršą, skatinti ekologišką transportą, siekti tvaraus vartojimo bei gamybos, skatinti netaršių technologijų kūrimą ir diegimą, išnaudoti Europos demografinį potencialą didinant užimtumo lygį, našumą ir sėkmingą migrantų integraciją.

Lietuvos Respublikos ratifikuotos **Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos** tikslas – skatinti tvarią plėtrą bei laikytis įsipareigojimo riboti ir mažinti išmetamus teršalus.

Lietuvos Respublikos ratifikuotoje **Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje** numatyti tikslai:

- priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas;
- vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui;
- imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui.

Lietuvos Respublikos ratifikuotoje **Europos kraštovaizdžio konvencijoje** numatyti tikslai:

- skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais;
- įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą;
- integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui.

Lietuvos Respublikos ratifikuotoje ES tarybos direktyvoje **Dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos** numatytas tikslas – skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.

Aktualiausi nacionalinio lygmens dokumentai

Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ paskirtis – žadinti ir vienyti idėjas, kurių įgyvendinimas garantuotų visuomenės gerovę, piliečių orumą ir valstybės saugumą. „Lietuva 2030“ - tai valstybės vizija ir raidos prioritetai bei jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų, pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujama priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas.

Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, orientuojamasi į ES normatyvų ir tarptautinių konvencijų reikalavimų įgyvendinimą, ribojant aplinkos taršą ir poveikį pasaulio klimatui bei skatinant naujausių, aplinkai mažesnį neigiamą poveikį darančių, technologijų diegimą, o ypač daug dėmesio skiriama mokslinei pažangai ir žinioms.

Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcija, kurios tikslas formuoti integralią materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos ir aktualizavimo politiką, tobulinant esamą kultūros paveldo apsaugos sistemos teisinį reguliavimą, plėtojant į rezultatus orientuotą kultūros paveldo apsaugos valdymo sistemą, užtikrinant integralią ir ilgalaikę valstybės pažangą kultūros paveldo srityje. Šios politikos uždaviniai ir jų įgyvendinimo kryptys:

- Sukurti efektyvią ilgalaikę materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos nacionalinę plėtros programą;
- Efektyvinti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos valdyseną;
- Užtikrinti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo ištyrimą, atskleidimą, susistemtinimą ir išsaugojimą;
- Stiprinti materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo vertės suvokimą, jo įvairovę, savitą skirtingų kultūrinių tradicijų sąveiką, pasireiškiančią per kultūros raiškos įvairovę;
- Stiprinti ir aktualizuoti dialogą su paveldo bendruomene ir investuotojais;
- Stiprinti ir tobulinti finansinių ir nefinansinių paskatų sistemą.

Koncepcija siekiama išsaugoti materialųjį ir nematerialų kultūros paveldą bei deramai perduoti ateities kartoms tradicijas, saviraiškos būdus, vertybes, turi tapti harmoningos aplinkos ir tolygaus vystymosi garantu ir kurie būtų bendrai taikomi visiems kultūros paveldo apsaugos sistemos dalyviams.

Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonės nustatytos siekiant įgyvendinti bendrus kraštovaizdžio tvarkymo uždavinius, įvertinant šalies kraštovaizdžio struktūrinę įvairovę, užtikrinant kraštovaizdžio apsaugą, naudojimą, tvarkymą ir planavimą darnios plėtros sąlygomis, tinkamai koordinuojant savivaldybių institucijų veiksmus, plėtojant visuomenės suvokimą apie kraštovaizdžio vertę ir vaidmenį.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas 2030 – strateginio lygmens planavimo ir valstybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentas, kuriuo nustatomos Lietuvos Respublikos teritorijos erdvinio vystymo įgyvendinimo gairės, valstybės teritorijos erdvinė struktūra ir naudojimo privalomosios nuostatos bei kiti susiję sprendiniai siekiant darnaus teritorijų vystymo. Planu siekiama:

- valstybės integracijos ir konkurencingumo tarptautinėje plotmėje, taip pat mažinti ekonominius, socialinius ir regioninius netolygumus, teikti kokybiškas ir visiems prieinamas viešąsias paslaugas, užtikrinti būtinus sisteminius pokyčius, skirtus aplinkos ir klimato kaitos iššūkiams įveikti šalies viduje;
- atsakingai vartoti, naudoti išteklius, saugoti, įveiklinti gamtos ir paveldo vertybes, nuolat kurti vietovės, savivaldybės, regiono, šalies tapatybę, aukštą savo, šeimos, bendruomenės, visuomenės gyvenimo kokybę, diegiant visuomenėje holistinį požiūrį, įpročius, elgesio modelius, atkakliai siekiant valstybės pažangos, konkurencingumo, palaipsninio perėjimo prie žiedinės ekonomikos, prisitaikant prie klimato kaitos ir didinant atsparumą globaliems iššūkiams.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, patvirtinusi naująjį Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą, 2021-09-29 nutarimu Nr. 789 apskričių teritorijų bendruosius (generalinius) planus pripažino netekusiais galios.

Dokumentai, kuriuose pateikiami pasiūlymai dėl ES veiksmų konkrečioje srityje: **Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga: darniai ir tvariai plėtrai 2017-2030**; **Lietuvos kaimo ir žemės ūkio plėtros Baltoji knyga**: Nacionalinės politikos iššūkiai, uždaviniai ir veiksmai iki 2030 m.

Lietuvos susisiekimo plėtros iki 2050 m. strategija (patvirtinta 2020-12-07 LR Susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-746) nurodo, kad transporto sistema turi būti plėtojama siekiant:

- Aplinkos apsaugos reikalavimų įgyvendinimą bei planuojamas apkrovas atitinkančią infrastruktūrą;
- Vieningu ES transporto sistemos sukūrimu;
- Modernaus daugiarūšio transporto infrastruktūros tinklų įrengimu;
- Perėjimu prie mažai taršaus mobilumo;
- Didesniu transporto prieinamumu, patikimumu bei pasiekiamumu.

Savivaldybės strateginis plėtros planas

Rengiant Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano conceptualiuosius sprendinius atsižvelgiama į **Molėtų rajono savivaldybės 2018-2024 metų strateginį plėtros planą**. Molėtų rajono savivaldybės siekis - efektyviai ir kokybiškai valdyti savivaldybės išteklius, teikti aukščiausio lygio paslaugas gyventojams - užtikrinti tvarią plėtrą, mažinti socialinę atskirtį, didinti rajono, kaip gyvenamosios vietos, patrauklumą bei gerinti gyvenimo kokybę. Molėtų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu suformuota Molėtų rajono savivaldybės plėtros vizija: Molėtų rajonas – tai viena patraukliausių įveiklinto unikalaus gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio ir darnaus turizmo kurortinių teritorijų Lietuvoje. Tai puikių galimybių kraštas saugiam gyvenimui, mokymuisi, darbui, tausojančio aplinką, sąžiningo verslo plėtrai, kūrybinėms iniciatyvoms ir net žvaigždžių pažinimui. Tai pilietiškos, besimokančios ir sveikos bendruomenės namai. Bendrojo plano koncepcija sudarys sąlygas Molėtų rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2018–2024 metams įgyvendinimui.

1.3 Esamos būklės išvados ir kiti veiksniai lemiantys konceptualiuosius sprendinius

Molėtų rajono savivaldybėje gyventojų skaičius, apžvelgiant dešimties metų periodą, mažėjo sparčiau nei vidutiniškai šalyje. Savivaldybėje nepalankiai keičiasi gyventojų amžiaus struktūra, kas yra nepalanku savivaldybės plėtrai ateityje: gyventojai sensta, gimstamumo rodiklis mažėja dukart sparčiau nei Lietuvoje, bendrasis išlaikomo amžiaus koeficientas nesiekia Lietuvos vidurkio, kas byloja apie santykinai nesubalansuotą gyventojų struktūrą, aukštesnis nei šalyje mirtingumo rodiklis. Vis dėlto, Molėtų rajono savivaldybėje užfiksuota teigiama neto migracija pastaraisiais metais (atvykusių iš užsienio). Ši tendencija gali byloti apie Lietuvos piliečių grįžimą iš užsienio ir užklupusios COVID-19 pandemijos sąlygas, kai gyventojai keičia požiūrį į gyvenamąją vietą: patrauklesni tapo priemiesčiai, maži miestai, kaimo vietovės. Tarp atvykstančių gyventi į Molėtų rajono savivaldybę dominuoja darbingo amžiaus gyventojai ir jaunimas – tai daro teigiamos įtakos demografinėi savivaldybės gyventojų struktūrai.

Ivertinus gyventojų skaičiaus pokyčius gyvenamosiose vietovėse, matomos globalios urbanizacijos tendencijos - transformacijos, kurias lemia gyventojų perėjimas iš kaimo į miesto, priemiestines teritorijas. Bus svarbu suvaldyti urbanizaciją siekiant suformuoti kokybišką gyvenamąją aplinką su išvystyta socialine ir inžinerine infrastruktūra, organizuoti optimalią urbanistinių centrų struktūrą, kuriuose būtų telkiamos ir viešosios paslaugos, skirtos aptarnauti Molėtų rajono savivaldybės gyventojams. Galiojančiame Molėtų rajono savivaldybės bendrajame plane formuota santykinai tolygi urbanistinių centrų sistema nebuvo realizuota. Iš esmės savivaldybėje veikia keletas urbanistinių centrų: vienas santykinai stiprus su savo aglomeracija – Molėtų miestas, aptarnaujantis didžiąją centrinę dalį savivaldybės, kiti – aptarnaujantys į Molėtų miesto tiesioginės įtakos zoną nepatenkančias savivaldybės teritorijos dalis. Kituose planavimo etapuose, priklausomai nuo savivaldybės pasirinktos strategijos (taip pat socialinei infrastruktūrai vystyti) urbanistinių centrų plėtojimas turės kisti.

Taip pat bus svarbu priimti racionalius sprendimus bei spręsti iššūkius dėl vasarnamių, „antrųjų namų“ galimybių rajono teritorijoje.

Vertinant minėtas Baltosios knygos nuostatas, Molėtų rajono savivaldybės atveju nuo dviejų trečdalių savivaldybės teritorijos yra pasiekiamas Vilnius iki 60 min. automobiliu. Iki 30 min. automobiliu yra pasiekiamas Molėtų miestas iš bet kurios savivaldybės teritorijos. Norint iki 15 min. automobiliu (kas santykinai galėtų atitikti 30 min. viešuoju transportu) pasiekti viešas paslaugas iš bet kurios Molėtų rajono savivaldybės teritorijos, jos turėtų būti dėstomos Molėtų mieste, Joniškio, Giedraičių, Suginčių, Alantos bei Balninkų miesteliuose (pav. 2.11). Atkreiptinas dėmesys, kad nuo Molėtų miesto iki 30 min. automobiliu yra pasiekiami gretimų savivaldybių centrai – Ukmergė ir Utena. Esant tokiam santykinai nedideliame pasiekiamumui, būtų galima Molėtų ir minėtų gretimų savivaldybių urbanistinių centrų partnerystė dėl retesnio naudojimo paslaugų.

Nepaisant to, kad gyventojų skaičius pastarąjį dešimtmetį buvo neigiamas, užstatytų teritorijų dalis visais tais metais didėjo. Tikėtina, kad esant tokiai valstybės strategijai dėl užstatomų teritorijų, kokia yra šiandien, užstatomų teritorijų augimo tendencijos išliks ir ateityje.

Atliekant žemės naudmenų analizę, identifikuota ir kita tendencija – didėja kitos žemės naudmenos kategorijoje plotų, kuriuos sudaro medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė. Tokiems procesams reikšmę turi didėjanti urbanizacija miestuose, žemės ūkiu užsiimančių asmenų mažėjimu (persiorientavimu į kitas ne žemės ūkio veiklas). Tikėtina, kad tokia nustatyta tendencija

palaipsniui vyks ir toliau, tačiau tai tuo pačiu yra galimybė pritaikyti teritorijas kitoms ne mažiau aktualioms sritims (pvz. ekosistemų gyvybingumui, rekreacijai ir turizmui gamtoje ir pan.) .

Molėtų rajono savivaldybė pasižymi didele kultūrine verte: jos teritorijoje dominuoja valstybės saugomi objektai. Iš viso kultūros vertybių registre registruotas 481 objektas. 73 iš jų nėra nustatytos vertingosios savybės, todėl neapibrėžti šių objektų paveldosaugos reikalavimai. Planuojamos teritorijos kultūros paveldo objektai reikšmingi ir patrauklūs turizmui ir rekreacijai, todėl nekilnojamojo kultūros paveldo objektų saugojimas orientuojamas ne tik į apsaugą, bet ir į objektų įveiklinimą, pritaikymą visuomenės reikmėms ir pažinimui.

Įvertinus efektyvaus gamtinio karkaso dalį savivaldybėje, galima konstatuoti, kad jo trūkumas savivaldybėje yra apie 4 %. Agrariškai įsavintose arba gamtiškai nuskurdintose teritorijose gamtinio karkaso plotų geoekologinis potencialas yra pažeistas, todėl svarbiausiu uždaviniu tampa jo natūralumo sustiprinimas ar atkūrimas. Nedidinant agrariškai įsavintų teritorijų fragmentacijos želdinių, želdynų juostomis ar grupėmis nebus pasiektas estetiniu požiūriu įvairesnis ir ekologiniu požiūriu stabilesnis kraštovaizdis.

Molėtų kraštas labai turtingas kraštovaizdžio įvairove. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos dirvožemis, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis, nėra labai derlingas, vidutinis dirvožemio našumo balas savivaldybėje – apie 30.

Neįgyvendinus parengtuose 2022-2027 m. upių baseinų rajonų valdymo planų ir priemonių projektuose siūlomų konkrečios ekologinės būklės gerinimo priemonių Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje esantiems 3 paviršinio vandens telkiniams, paviršinio ir požeminio vandens telkinių kokybė sistemingai blogės. Nesant pakankamai želdynų, želdynų grupių ar želdynų juostų, atliekančių biogenų sulaikymo funkciją agrariškai įsavintose teritorijose, vyksta ne tik paviršinių vandens telkinių tarša, pasklidoji (išsklaidytoji) dirvožemio tarša, tačiau mažėja ir dirvožemio organinės medžiagos kiekis bei didėja dirvos erozija.

Nors nuo 2014 metų skurdo rizikos lygis Molėtų rajono savivaldybėje šiek tiek sumažėjo, jis yra santykinai aukštas, Utenos apskrityje žemesnis tik už Zarasų rajono savivaldybės rodiklį ir lyginant su Lietuvos – per 50 % didesnis. Bendrosios pajamos per mėnesį vienam namų ūkiui eurais Utenos apskrityje yra mažiausios iš visų Lietuvos apskričių. Taip pat pastaraisiais metais išaugo socialiai remtinų asmenų skaičius, didėjo išlaidos, skirtos jų pašalpoms. Vis dėlto, pastaraisiais metais mažėjo socialinės pašalpos gavėjų skaičius, išlaidos kompensacijoms už būsto šildymą ir išlaidas vandeniui. Savivaldybėje gana aukštas nedarbo lygis. Buvo ir bus poreikis greitai prisitaikyti prie besikeičiančios demografinės situacijos gyvenamosiose vietovėse siekiant užtikrinti gyventojams racionalią ir prieinamą, pasiekiamą socialinę savivaldybės infrastruktūrą.

Savivaldybėje verslumo rodikliai gerėja, tačiau labai mažų įmonių dominavimas riboja pridėtinės vertės didėjimą, nes yra koncentruojamasi į žemesnės pridėtinės vertės sektorius, o plėtra mažiau siejama su žinių ekonomika ir inovacijomis. Su darbu susijusios gyventojų pajamos savivaldybėje augo ne taip sparčiai kaip šalyje, tačiau dominuojančios ekonominės veiklos buvo atsparesnės pandemijos sukeltam nuosmukiui. Nepaisant to, darbo rinkoje pastebėtas staigus nedarbo augimas gali turėti įtakos savivaldybės plėtrai ir fiskaliniams rodikliams.

Savivaldybėje (iki COVID-19 pandemijos) matomas sparčiai augantis apgyvendintų turistų skaičius, didėjanti užsienio turistų dalis apgyvendinimo įstaigose. Tikėtina, kad po COVID-19 pandemijos

turizmo sektorius atsigaus ir vėl ims augti. Molėtų rajono savivaldybė išsiskiria savo vandens telkinių plotu ir kiekiu tinkamu pramoginei rekreacijai ir vandens turizmui. Pagrindinės rekreacijos formos susijusios su vandens telkiniais ir jų panaudojimu, šis sektorius yra pakankamai gerai išplėtotas.

Viena pagrindinių Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje susisiekimo arterijų yra A14 Vilnius – Utena magistralė, kurioje eismo intensyvumas yra pats didžiausias. Tikėtina, kad ateityje eismo intensyvumas magistraliniame kelyje augs. Tai atitinkamai ir toliau kels tam tikrus iššūkius avaringumui. Kadangi savivaldybėje tarp eismo įvykių dominuoja susidūrimai su gyvūnais, reikalingos tam tikros priemonės tam spręsti. Iki 2030 m. siekiama įprastiniu kuru varomų transporto priemonių skaičių sumažinti per pusę, o iki 2050 metų atsisakyti jų visiškai, todėl bus aktualu tikslinga skatinti ir didinti elektromobilių aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą (t.t. vykdyti elektromobilių naudojimui įkrovos vietų plėtrą).

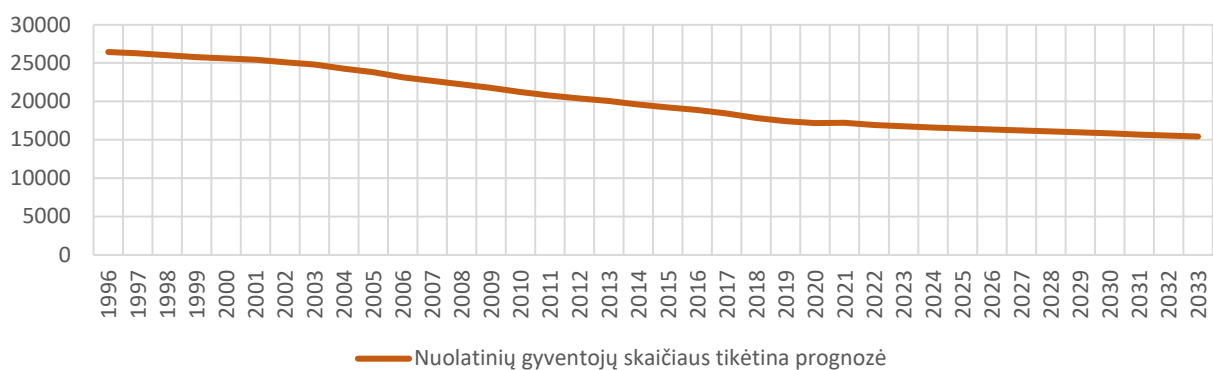
Vienas iš aktualiausių klausimų inžinerinės infrastruktūros vystymo srityje, kuris išliks ir ateityje – kaip racionaliai užtikrinti vartotojų poreikius atitinkančią inžinerinę ir ypač inžinerinę savivaldybės teritoriją. Taip pat vis aktualesni klausimai bus dėl atsinaujinančių išteklių galimybių Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje.

2. DEMOGRAFINĖS SITUACIJOS SCENARIJAI, SOCIALINĖS, EKONOMINĖS SRIČIŲ VYSTYMO PRINCIPAI

Demografinės situacijos scenarijai. Molėtų rajono savivaldybėje gyventojų skaičius mažėja sparčiau nei vidutiniškai šalyje. Nors 2021-aisiais gyventojų skaičius stabilizavosi ir kiek paaugo, pastarųjų kelerių metų rodikliai nuteikia pesimistiškai – gyventojų skaičius mažėjo. Vadovaujantis Oficialios statistikos portalo duomenimis, 2023 metų pradžioje Molėtų rajone gyveno 16 762 asmenys. Gyvenančiųjų savivaldybėje amžiaus struktūra keičiasi nepalankia kryptimi: vaikų iki 14 m. dalis per dešimtmetį sumažėjo, o 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenų – padidėjo, taip pat bendrasis savivaldybės išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas nesiekia visos šalies rodiklio.

Dabartinė gyventojų skaičiaus struktūra yra nepalanki plėtrai, kadangi savivaldybėje vyksta spartus gyventojų senėjimas ir vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas. Kadangi natūrali gyventojų kaita dėl mažėjančio gimstamumo išlieka neigiama, o auganti tikėtina gyvenimo trukmė ir prastėjantys gimstamumo rodikliai gali bloginti demografinę savivaldybės struktūrą ateityje: senjorų dalis visame nuolatinių gyventojų skaičiuje nuosekliai auga. Todėl suminis demografinės kaitos efektas linksta prie ilgalaikės tendencijos. Remiantis statistine Oficialiosios statistikos portalo informacija apie nuolatinių gyventojų skaičių savivaldybėje metų pradžioje, atlikta demografinė prognozė iki 2033 metų. Buvo išvestas trijų paskutinių metų nuolatinių gyventojų kaitos procento vidurkis (-0,0089 proc.), kuris pritaikytas visiems einamiesiems metams iki 2033-ųjų. Padaryta išvada, jog nekeičiant demografinės situacijos, gyventojų skaičius palaipsniui Molėtų rajono savivaldybėje mažėtų ir 2033-aisiais nesiektų 15,5 tūkst.

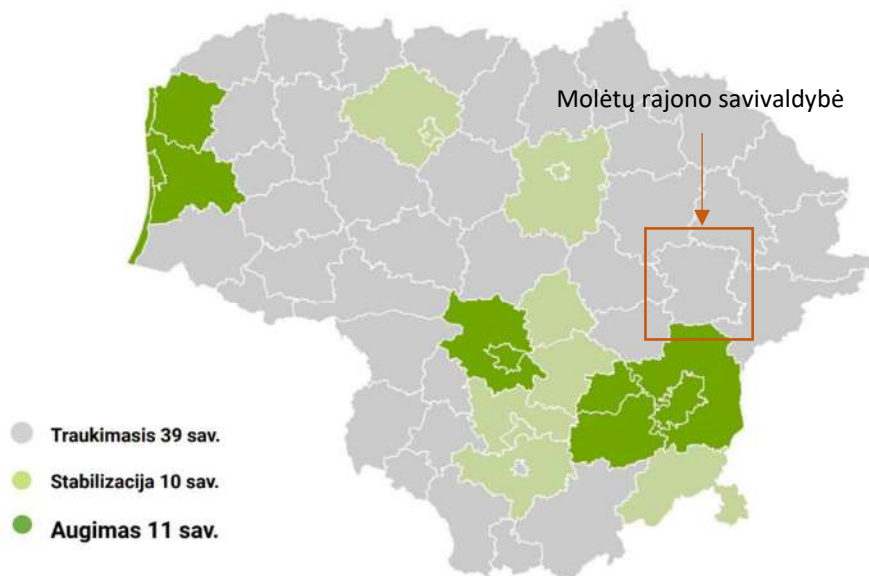

2.1. pav. Gyventojų skaičiaus prognozė

Vis dėlto, pastaraisiais metais užfiksuota minimali teigiama neto migracija – daroma prielaida, kad dėl COVID-19 pandemijos ir besikeičiančio požiūrio į gyvenamąją vietą (siekis ramios, mažesniai miestui ar kaimui būdingos gyvenamosios aplinkos) galėjo į Molėtų kraštą grįžti ar atvykti gyventi į užsienį seniau emigravę asmenys (darbingo amžiaus ir jaunimas). Taigi, ši prielaida skatina apmąstyti apie galimą optimistiškesnį Molėtų rajono savivaldybės demografinės raidos scenarijų – galbūt Molėtų kraštas darosi patrauklus ieškantiems ramesnės gyvenamosios vietos.

Lietuvos Respublikos bendrojo plano koncepcijoje (LRBP 2050 m.) gyventojų prognozė parengta, atnaujinus EUROSTAT atliktą Lietuvos gyventojų prognozę, remiantis pagrindiniu EUROSTAT scenarijumi. Žvelgiant iš šiandienos perspektyvų EUROSTAT atlikta prognozė pernelyg pesimistiškai vertino tarptautinės migracijos rodiklį Lietuvoje. Įvertinus gyventojų skaičiaus pokyčių ir migracijos tendencijas, gimstamumo lygį, medianinį gyventojų amžių bei galimus didelio socioekonominio poveikio projektus, kiekvienai iš savivaldybių buvo priskirta viena iš galimų demografijos situacijos 2050 m. perspektyvų: 1) augimas; 2) stabilizacija; 3) traukimas. Molėtų rajono savivaldybė buvo priskirta prie besitraukiančiųjų (2.2. pav.).

2.2. pav. Savivaldybių demografinė situacija (Duomenų šaltinis: Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas)

EUROSTAT 2021-aisiais Europai atliko demografinę prognozę regionų lygmeniu, t.y., ir Utenos apskrčiai, kas penkerius metus. Pagal šią prognozę iki 2035-ųjų vidutiniškai nuolatinių gyventojų skaičius mažės per -0,09 proc. Pritaikius šį procentą Molėtų rajono savivaldybei, 2035-aisiais nuolatinių gyventojų skaičius nesieks nei 12 tūkst.

Siekiant gerinti demografinę situaciją reikia orientuotis į rekreacinę Molėtų rajono savivaldybės plėtrą (Molėtų rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane suformuotos Molėtų rajono kaip aktyvaus laisvalaikio traukos centro ir žvaigždžių pažinimo lyderio įgyvendinimą), vis populiarėjančias galimybes gyventi atokiau nuo didmiesčių ir dirbti nuotoliniu būdu bei ekonominį-socialinį aplinkos potencialo atskleidimą. Siekiant nuoseklios plėtros yra svarbu skatinti ekonominį savivaldybės aktyvumą, išnaudoti savivaldybės potencialą paslaugų sektoriuje, bei orientuotis į inovatyvaus verslo plėtrą, kuris atneštų savivaldybei didesnę pridėtinę vertę. Savivaldybės teritorinis ypatumas (lokacija netoli Vilniaus miesto) leidžia pasinaudoti Vilniaus - ekonominio centro gretimybės privalumais ir pritraukti daugiau nuolatinių gyventojų į savivaldybę. Didesnis darbavių lankstumas, platesnis nuotolinio ir „hibridinio“ darbo, kai darbuotojai galėtų dirbti tiek iš biuro, tiek iš namų, pasirinkimas po-pandeminiu laikotarpiu išplečia galimybes gyventi ne didmiesčio aplinkoje. Be to, gyventojai keičia požiūrį į gyvenamąją vietą: patrauklesni tampa priemiesčiai, kaimo vietovės bei mažesni miestai. Šiai tendencijai plėtoti reikalingas Molėtų rajono savivaldybės gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimas, viešųjų paslaugų pasiekiamumo ir kokybės užtikrinimas.

3. URBANISTINIO KARKASO VYSTYMO KRYPTYS

Urbanistinė sistema – tai gyvenamųjų vietovių tinklas, kuris paremtas skirtingų sąveikų (funkciniais) ryšiais, veikiančių įvairiais lygmenimis. Urbanistinė sistema išreiškiama per urbanistinio karkaso struktūrą, kuri atitinkamai yra suformuota šalies lygmenyje bei įtvirtinta Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau - LRBP). Kituose žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose, urbanistinis karkasas yra detalizuojamas išlaikant vystymosi kryptis, numatytas šalies bendrajame plane.

3.1 pav. Iškarpa iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, brėžinio „Galimybės Lietuva 2030“

Formuojant urbanistinę struktūrą orientuojamasi į jos optimizavimą. Kadangi urbanistinės struktūros elementai – urbanistiniai centrai yra gyvenamosios vietovės koncentruojančios darbo vietas, paslaugas ir kitas aptarnavimo funkcijas, jų gyvybingumas ir efektyvumas neatsiejamas ir nuo juose taikomų paslaugų teikimo principų. Tikslinga formuoti kompaktiškas urbanizuotas struktūras, taip sudarant sąlygas mažesnėms infrastruktūros investicijoms ir priežiūros sąnaudoms, perskirstant finansus į viešųjų paslaugų kokybės ir efektyvumo parametrus, ko pasekmėje dėl aukštesnio lygio paslaugų, gerėja ir gyvenimo kokybė. Atitinkamai gera gyvenimo kokybė yra vienas iš veiksnių išlaikyti, pritraukti aukštesnės kvalifikacijos darbo jėgą, kuri gali generuoti didesnę darbo našumą, gyvybingumą,

naujoves ir kūrybiškumą. Viešųjų paslaugų koncentravimas urbanistiniuose centruose nėra vienpusiškas, laikomasi nuostatos, kad viešosios paslaugos turi būti tiek pasiekiamos, tiek prieinamos visiems Molėtų rajono savivaldybės gyventojams. Dėl to, formuojant urbanistinių centrų struktūrą, buvo įvertinti šie veiksniai:

- urbanistinių centrų pasiekiamumo galimybės Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje;
- gyventojų skaičiaus teritorinis pasiskirstymas - didžiausia gyventojų koncentracija yra Molėtų rajono savivaldybės centre, Molėtų mieste, ir palei svarbiausius magistralinius bei krašto kelius išsidėsčiusiose gyvenvietėse;
- galimas intensyvesnių funkcinių ryšių išvystymas.

Įvertinus urbanistinės struktūros optimizavimo aspektus (taip pat savivaldybės demografinius pokyčius ir tendencijas) numatoma, kad Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje urbanistinę struktūrą sudaro šie urbanistiniai centrai:

- *Regioninio lygmens urbanistinės struktūros urbanistinis centras – Molėtai* – pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą numatytas lokalinis urbanistinis centras, B kategorijos (papildomojo tipo, pakankamo potencialo). Numatomas tokio tipo urbanistinio centro vystymas stiprinant funkcinius ryšius su to paties ir aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais pagrindu, pagal turimą potencialą. Molėtai atlieka svarbų vaidmenį savivaldybėje, užtikrina gyventojų gyvenimo kokybei reikalingų viešųjų paslaugų teikimą, kartu su kitais regioninio lygmens urbanistiniais centrais palaiko regiono gyvybingumą. Molėtų miestas išsidėstęs pačiame rajono centre, iki 30 min. automobiliu yra pasiekiamas iš bet kurios savivaldybės teritorijos – tai laikoma palankia sąlyga Molėtų miestui veikti kaip paslaugų koncentracijos vieta.
- *Savivaldybės lygmens urbanistinės struktūros urbanistiniai centrai – Alanta, Suginčiai, Giedraičiai ir Joniškis*, kur turi būti užtikrinamos būtinojo poreikio viešosios paslaugos bei pagal poreikį ir galimybes, plėtojamos kitos viešosios paslaugos Molėtų rajono savivaldybės periferinės dalies gyventojams.

Gyvybingai urbanistinei struktūrai palaikyti labai svarbu sudaryti sąlygas funkciniais ryšiams plėtoti tarp įvairaus lygmens urbanistinių centrų. Funkciniai ryšiai suprantami kaip susisiekimo, ekonominių ir laisvos darbo jėgos judėjimo, viešųjų paslaugų sistemos, kultūros sklaidos ir kito pobūdžio ryšių visuma. Funkciniai ryšiai sudaro tinklą, kurio tvarus vystymas lemia palankias sąlygas socialinei, ekonominei ir ekologiškai gerovei bei aukštos žmonių gyvenimo kokybės formavimui. Nors ne visi funkciniai ryšiai išreiškiami teritoriškai, sutartinai jie žymimi susisiekimo koridorių pagrindu. Įvardinant funkcinius ryšius, minimi artimiausi urbanistiniai centrai (nusakant tai, kas yra už Molėtų rajono savivaldybės ribų). Tačiau suprantama, kad kuo aukštesnio lygmens funkcinis ryšys yra, tuo jis apima daugiau įvairesnių sąveikų ir kitų urbanistinių centrų poreikių. Numatomi šie, Molėtų rajono savivaldybei reikšmingi, funkciniai ryšiai:

- Veikiantys nacionaliniame lygmenyje:
 - Vilnius – Molėtai – Utena.
- *Veikiantys regioniniame lygmenyje:*
 - *prioritetiniai*, pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytą Rytų Lietuvos partnerysčių grupę (apimanti Vilnių (metropolinis centras – sostinė), Uteną (regioninį palaikomojo tipo centrą), Ukmergę (regioninį papildomojo tipo

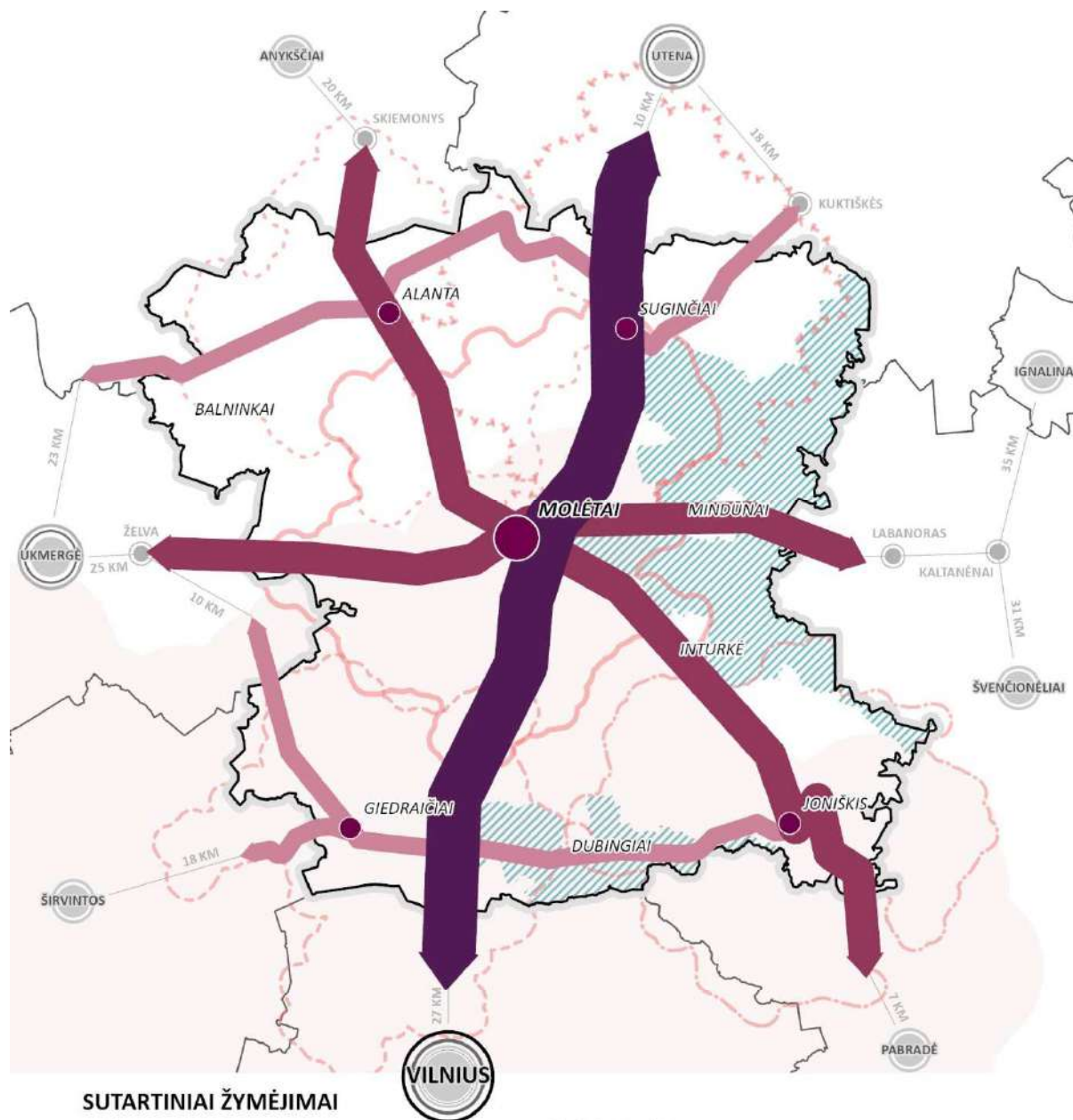

centrą) ir jų įtakos zonas), kuri skirta urbanistinei struktūrai ir jos elementams palaikyti ir stiprinti, gyvenamųjų vietovių gyvybingumui užtikrinti, naudoti turimus vyraujančius išteklius, taikyti numatytus plėtros prioritetus bei visus galimus partnerystės modelius, rengti bendras strategines plėtros vizijas – išnaudoti bendras stipriąsias puses ir atskleisti galimus papildomus pranašumus, kurie sąveikaudami suteikia papildomą vertę, kurios, veikiant atskirai, negalima būtų pasiekti. Šioje grupėje intensyviausi jų:

- Molėtai – Ukmergė;
- Molėtai – Anykščiai;
- Molėtai – Švenčionėliai / Ignalina;
- Molėtai – Pabradė;

▪ *Veikiantis savivaldybės lygmenyje:*

- Ukmergė – Alanta – Suginčiai – Kuktiškės;
- Alanta – Molėtai (integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinius ryšius);
- Suginčiai – Molėtai (integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinius ryšius);
- Mindūnai – Molėtai (integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinius ryšius);
- Joniškis – Inturkė - Molėtai (integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinius ryšius);
- Dubingiai – Molėtai (integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinius ryšius);
- Giedraičiai – Molėtai (integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinius ryšius);
- Giedraičiai – Želva – Ukmergė;
- Širvintos – Giedraičiai – Dubingiai – Joniškis.

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI

Urbanistiniai centrai

- Molėtai - regioninio lygmens urbanistinis centras (pagal LRBP - lokalinis urbanistinis centras, B kategorijos (papildomojo tipo))
- Savivaldybės lygmens urbanistinis centras (Alantos mstl., Suginčių k., Joniškio mstl., Giedraičių mstl.)

Urbanistinių centrų 15 min. automobiliu pasiekiamumo zonos

- Molėtų
- Suginčių
- Alantos
- Giedraičių
- Joniškio

- Vilniaus m. 60 min. automobiliu pasiekiamumo zona

Funkciniai ryšiai

- Nacionaliniu lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai (pagal LRBP)
- Regioniniu lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai (pagal LRBP)
- Savivaldybės lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai

- Valstybiniai regioniniai parkai

3.2 pav. Molėtų rajono savivaldybės urbanistinė struktūra

4. FUNKCINIS ZONAVIMAS

Koncepcijoje numatomas funkcinis zonavimas, apibrėžtas šiuo metu galiojančiose Teritorijų planavimo normose. Šiose normose numatoma, kad rengiant savivaldybės lygmens bendruosius planus bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje:

- išskiriamos *neurbanizuojamos teritorijos*, kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos;
- išskiriamos *urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos*, apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose;
- nurodomos *urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų plėtros kryptys*.

Taip pat Teritorijų planavimo normose išskirta, kad teritorijų planavimo dokumentuose gali būti nustatytos ir kitos, specifinės funkcinės zonos, reglamentuojant galimas veiklas jose ir tai yra taikoma Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje.

Funkcinės zonos priklausomai nuo individualaus atvejo, formuotos pagal šias ribas:

- natūralias ribas – miško ribas, vandens telkinio kranto linijas;
- technines ribas – saugomų teritorijų ribas, gamtinio karkaso ribas, kelius, geležinkelius, inžinerinės infrastruktūros objektus (elektros tinklai, dujotiekis ir pan.), esamo užstatymo ribas, apsaugos zonų ribas, skirtingo žemės naudojimo ribas, administracines kaimų, miestelių, miestų ribas.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo kitoje stadijoje – sprendinių konkretizavime – funkcinės zonos bus detalizuojamos nustatant joms konkrečius reikalavimus, galimas žemės naudojimo paskirtis.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomos šios funkcinės zonos:

Neurbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Miškų ir miškingų teritorijų zona.** Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja Miškų įstatymo 3 straipsnyje nurodyti visų grupių miškai.
- **Vandenių zona.** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 27 straipsnyje nurodyta vandens ūkio paskirties žemė.
Žemės ūkio teritorijų zona. Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja žemės ūkio paskirties žemė.
- **Konservacinės paskirties teritorijų zona** - Funkcinė zona, kurioje dominuoja Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 28 straipsnyje nurodyta konservacinės paskirties žemė.

Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Urbanizuojamos Molėtų miesto teritorijos zona** – joje prioritetas teikiamas:
 - teritorinį identitetą formuojančių urbanistinės ir gamtinės struktūros elementų išlaikymui;

- kompaktiškų struktūrų formavimui pagal esamos urbanistinės struktūros specifiką (užstatymo principus ir mastelį), centrinės dalies intensyvinimui, esamų užstatytų teritorijų fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimui;
- plėtrai, vykdomai išnaudojant vidinius teritorijos resursus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujam panaudojimui;
- subalansuotai skirtingo žemės naudojimo įvairovei (multifunkciškumui);
- socialinės, inžinerinės ir kitos infrastruktūros gerinimui siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės, visuomeninių objektų pasiekiamumui pėsčiomis ir dviračiais bei kitomis aplinką tausojančiomis transporto priemonėmis;
- siekiama aukštos architektūros kokybės, kuriamos funkciškai ir estetiškai žmonėms pritaikytos erdvės.

Kompaktiškumą ir tvarų vystymąsi galima pasiekti su sąlyga, kad teritorijos bus tvarkomos kompleksiskai. Miesto administracinėse ribose neskatinama komercinė žemės ūkio veikla. Išlaikoma ir plėtojama atskirųjų želdynų sistema. Užtikrinamos teisės aktais numatytos viešųjų atskirųjų želdynų plotų normos. Formuojami urbanistiniai ir architektūriniai sprendimai turi atitikti Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme numatytus architektūros kokybės kriterijus. Šioje funkcinėje zonoje gali būti nustatomos prioritutinės plėtros teritorijos. Prioritutinės prioriteto teritorijos – tai plotai, kuriose savivaldybė pagal galimybes įsipareigoja vystyti socialinę ir (ar) inžinerinę infrastruktūrą. Prioritutinė savivaldybės socialinė ir (ar) inžinerinė infrastruktūra taip pat gali būti nustatyta vadovaujantis Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimu. Ši funkcinė zona atitinka Molėtų miesto bendrojo plano keitimo galiojimo teritoriją.

- **Urbanizuojamų miestelių teritorijų zona** – tai Molėtų rajono savivaldybės miestelių teritorijos. Šiose teritorijose skatinamas fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimas išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, konversija. Pagal poreikį (demografinę situaciją ir sudėtį) gerinama socialinė, inžinerinė infrastruktūra, siekiama aukštesnės gyvenimo kokybės. Formuojamas užstatymas turi atitikti gyvenvietės foninį užstatymą (išskyrus statinius turinčius specifiką pvz. bažnyčios, inžineriniai statiniai ir t.t.), užtikrinti susiklosčiusios urbanistinės struktūros tęstinumą. Formuojami urbanistiniai ir architektūriniai sprendimai turi atitikti Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme numatytus architektūros kokybės kriterijus. Ši funkcinė zona atitinka Alantos, Dubingių ir Giedraičių miestelių bendrųjų planų galiojimo teritorijas. Joniškio miesteliui urbanizuojama teritorija nustatoma šio bendrojo plano keitimu ir gali būti tikslinama parengiant Joniškio miestelio vietovės lygmens bendrąjį planą.
- **Urbanizuojamų kitų gyvenamųjų vietovių teritorijų zona.** Šioje zonoje skatinamas fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimas išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujas panaudojimas – konversija. Naujai formuojamas užstatymas turi užtikrinti esamos urbanistinės struktūros, gamtinių elementų tęstinumą. Formuojami urbanistiniai ir architektūriniai sprendimai turi atitikti Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme numatytus architektūros kokybės kriterijus. Gatvių tinklas turi būti nuoseklus, sudarytos sąlygos jo tęstinumui. Žemės naudojimo paskirties keitimas į kitos paskirties žemę galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.

Ši funkcinė zona formuojama įvertinant Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinių 58 punkte numatytą nuostatą, kad „Šalies urbanizuotas teritorijas vystyti taikant kompaktiškumo principus <...>“, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme

urbanizuojamos teritorijos bei kompaktiškai užstatytos teritorijos sąvokas. Esamų užstatytų teritorijų pagrindu, identifikuojamos ne mažesnės nei 5 ha urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, patikslinant jas pagal natūralias ir/ar technines ribas.

- **Rekreacinių teritorijų zona** - teritorijos, kuriose gali būti vystomos turizmo bei rekreacijos veiklos, tradicinių amatų veiklos, poilsio namų, kempingų ar kitų stacionarių su rekreacijos ir turizmo veikla susijusių statinių statyba su šiomis veiklomis susijusių statinių statyba, kuriama aplinka su reikiama rekreacine ir inžinerine infrastruktūra.

Kitos funkcinės zonos:

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi aukštesnę teisinę galią už savivaldybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir privalomai taikomi rengiant, keičiant ar koreguojant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Dėl to, siekiant išvengti dviprasmiško sprendinių interpretavimo, saugomos teritorijos, kurioms parengti specialiojo teritorijų planavimo dokumentai išskiriamos atskirai:

- **Asvejos regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Asvejos regioninio parko planavimo schemą, Asvejos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą, Asvejos regioninio parko tvarkymo planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Labanoro regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Labanoro regioninio parko ir jo zonų ribų planą, Labanoro regioninio parko tvarkymo planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

Kiti vystymo principai, taikomi funkcinėms zonoms:

Sodininkų bendrijų teritorijose veikla reglamentuojama Sodininkų bendrijų įstatymas. Gali būti vykdoma tik Molėtų mieste esančių sodininkų bendrijų teritorijų ar teritorijų, turinčių sodininkų bendrijų teritorijų požymių, konversija į gyvenamąsias teritorijas ir tik kompleksiskai išsprendžiant visos sodininkų bendrijų teritorijos susisiekimo (formuojant gatvių parametrus, atitinkančius normoms), inžinerinės, socialinės, rekreacinės infrastruktūros, kitų paslaugų pasiekiamumo klausimus.

Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėse zonose teritorijos, kurios patenka į potvynių grėsmės teritorijas, tvarkomos ir veikla (taip pat statyba) jose vykdoma vadovaujantis Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 104 straipsnio nuostatomis. Tuo atveju, kai pagal minėtą teisės aktą galimi statyti statiniai potvynių grėsmės teritorijose, statinių projektuose turi būti parinktos apsaugos nuo potvynių priemonės (taip pat statinio konstrukcijoms), atlikta ekspertizė hidrologiniu ir apsaugos nuo potvynių aspektu. Statytojas prisiima visą riziką dėl galimos žalos nuo potvynių/poplūdžių. Aktualios teritorijos lokacija potvynių grėsmės teritorijų aspektu yra identifikuojama bei gali būti tikslinama vadovaujantis patvirtintais žemėlapių duomenimis ar kitais teisės aktais ir dokumentais, kuriais nustatomos potvynių grėsmės ir potvynių rizikos teritorijų ribos.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo kitoje stadijoje – sprendinių konkretizavime - funkcinės zonos bus detalizuojamos tiek teritoriškai (gali kisti plotai), tiek nustatant joms konkretesnius reikalavimus, galimas žemės naudojimo paskirtis.

5. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO IŠTEKLIAI IR APSAUGA

Nekilnojamojo kultūros paveldo ištekliai yra visos Kultūros vertybių registre (toliau - KVR) registruotos vertybės, suvokiamos kaip bendri kultūros paveldo resursai. Šioje dalyje pateikiamos pagrindinės gairės, kuriomis bus sudarytos sąlygos kultūros paveldo išsaugojimui ateities kartoms, jo pažinimui ir įveiklinimui. Nustatant planuojamos teritorijos tvarkymo ir naudojimo režimus bus vadovaujamasi Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais, Kultūros vertybių registro informacija (www.kvr.kpd.lt) bei kitais apskaitos dokumentais.

Vadovaujantis KVR duomenimis Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje yra registruota 481 nekilnojamosios kultūros paveldo vertybės. Nekilnojamasis kultūros paveldas skirstomas pagal sandarą ir pagal reikšmingumą lemiantį vertingųjų savybių pobūdį. Iš jų pagal objekto reikšmingumo lygmenį rajono teritorijoje yra 2 vietovės (abi vietovės yra vietinio reikšmingumo lygmens), 42 kompleksai (iš kurių yra 14 – nacionalinio reikšmingumo lygmens, 13 – regioninio, 8 vietinio, 7 kompleksams – reikšmingumo lygmuo nenustatytas), 132 į kompleksą įeinantys objektai (iš kurių yra 28 – nacionalinio reikšmingumo lygmens, 63 – regioninio, 26 vietinio, 15 į kompleksus įeinančių objektų reikšmingumo lygmuo nenustatytas), 305 pavieniai (iš kurių yra 56 – nacionalinio reikšmingumo lygmens, 162 – regioninio, 36 vietinio, 51 pavieniui objektui reikšmingumo lygmuo nenustatytas).

Bendros nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo nuostatos:

- Visi Molėtų rajone esantys kultūros paveldo objektai, jų teritorijos, vietovės ir apsaugos zonos turi būti tvarkomos bei juose vykdoma veikla vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau NKPAĮ), Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų įstatymo nuostatomis, pagal nustatytus paveldosaugos reikalavimus, kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentus (statybos techninius reglamentus), patvirtintus aplinkos ir kultūros ministrų; paveldo tvarkybos reglamentus, vadovaujantis nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų aktais patvirtintų objektų ar vietovių vertingųjų savybių aprašais.
- Kultūros paveldo vertybių teritorijos ir apsaugos zonų ribos, konkrečios apsaugos priemonės nustatomos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose, apsaugos reglamentuose, NKPAĮ ir atitinkamuose poįstatyminiuose teisės aktuose nustatyta tvarka.
- Nekilnojamasis kultūros paveldas, esantis draustinyje, rezervate, valstybiniame parke, saugomas pagal NKPAĮ ir Saugomų teritorijų įstatymo reikalavimus. Šie objektai tvarkomi ir naudojami taip, kaip tai reglamentuoja jiems parengti specialieji planai (ribų ir tvarkymo planai).
- Bendrojo plano sprendiniais bus atsižvelgiama į urbanistinę bei gamtinę aplinką. Sprendiniai sudarys sąlygas respektuoti, išryškinti senuosius urbanistinius elementus, išlaikant darnų santykį su esama aplinka bei kraštovaizdžiu, pagarbą istorinei aplinkai. Bendrojo plano sprendiniais bus sudarytos sąlygos dabarties ir ateities kartoms pažinti, lankyti, naudotis Molėtų rajone esančiu nekilnojamoju kultūros paveldu.
- Kultūros paveldo objektams, kuriems nėra nustatytos vertingosios savybės, turi būti parengti nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų aktais.

- Kultūros paveldo objektų teritorijose ir vietovėse bei jų apsaugos zonose yra draudžiama bet kokia nesankcionuota veikla (kasinėjimai be leidimų).
- Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos dokumentai, kuriais yra nustatytos vertingosios savybės, galioja tiek, kiek neprieštarauja NKPAJ nuostatomis.

Vadovaujantis LRBP sprendiniais beveik visas Molėtų rajonas yra priskiriamas **archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealui**, kurį formuoja archeologinio ir memorialinio paveldo objektai, vietovės. Vertinant Molėtų rajone esančių kultūros paveldo objektų vertingų savybių pobūdį, matome jog daugiausia kultūros paveldo objektų yra memorialinio pobūdžio (160 objektų), archeologinio pobūdžio (127 objektai). Archajiškieji kraštovaizdžiai dažnai praturtina miestiškuosius - kaip Alantos ir Dubingių ar kaimiškuosius kraštovaizdžius – pietvakarinė rajono dalis. Šiuos kraštovaizdžius vadovaujantis LRBP sprendiniais, siūloma naudoti rekreacijai, nepažeidžiant nustatytų vertingųjų savybių. Prioritetas teikiamas turizmui ir rekreacijai apžiūrint archeologinius ir memorialinius objektus per atstumą, išnaudojant rekreacinius takus bei įrengtus apžvalgos taškus, regyklas, bokštus.

Molėtų rajone yra dvi kultūros paveldo vertybės pagal sandarą priskiriamos vietovėms: Dubingių miestelio istorinė dalis (U.k. KVR 31099), Alantos miestelio istorinė dalis (U.k. KVR 12788). Nei vieni minėti vietovėi nėra parengtas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis teritorijų planavimo dokumentas – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planas. Būtina parengti šiuos planus ir teritorijas tvarkyti pagal jų nustatytus paveldosaugos reikalavimus ir konkrečias tvarkymo priemones tiek teritorijose, tiek šių objektų apsaugos zonose. Rengiant kitus, žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus – bendruosius, detaliuosius planus – būtina įvertinti ir taikyti perspektyvoje parengtuose specialiuosiuose planuose nustatytus reikalavimus: statinių ar įrenginių statybai, statinių aukščiui, tūriui, užstatymo tankiui ir intensyvumui, išorės apdailos medžiagoms ir apželdinimo pobūdžiui, želdinių aukščiui, tankiui, rūšiai. Dubingių miestelio istorinei daliai reikalinga atnaujinti nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktą. Iki parengiant Alantos miestelio istorinės dalies specialųjį planą, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, vadovautis Alantos miestelio teritorijos bendrajame plane nustatytais reikalavimais.

Rengiant kitus, žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, turi būti užtikrinama, kad bus išsaugotos ir nepažeistos šių objektų vertingosios savybės bei išsaugoti vertingųjų savybių požymių turintys objektai.

Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas kraštovaizdžio elementų – žemės paviršiaus formų, vandens telkinių, želdinių - kaip vertingųjų savybių išsaugojimui, taip sudarant sąlygas išsaugoti ypatingai vertingo kraštovaizdžio arealus nacionaliniu mastu.

Rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, rekomenduojama parengti strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaitą, kurios metu būtų įvertintas galimas poveikis kultūros paveldo objektams. SPAV metu naudoti istorinių, architektūrinių, urbanistinių tyrimų metodologiją, pasitelkti šios srities specialistus (istorikus, architektus, archeologus).

Molėtų rajone yra 42 kompleksai ir 305 pavienių objektų iš jų 119 yra nustatytas architektūrinis reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių pobūdis. Statinių kompleksai ir statiniai, kurie yra saugomi viešajam pažinimui ir naudojimui, tvarkomi vadovaujantis NKPAJ 19 str. nuostatomis, sakraliniai ir memorialiniai objektai, kurie yra saugomi viešajam pažinimui ir naudojimui bei viešajai pagarbai, turi būti tvarkomi vadovaujantis NKPAJ 19 ir 20 str. nuostatomis.

Rajone registruoti 127 kultūros paveldo objektai, kuriems nustatytas archeologinis reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių pobūdis. Šie objektai tvarkomi ir juose veikla reglamentuojama

vadovaujantis NKPAJ 11 str. 5 d. bei Žemės įstatymo 28 str. nuostatomis, jiems turi būti nustatyta konservacinė paskirtis. Dominuojančio archeologinio vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo objektai, kurie yra saugomi moksliniam pažinimui ir viešajam pažinimui bei naudojimui turi būti tvarkomi taip, kaip tai numato NKPAJ 17 ir 19 str., archeologinių teritorijų tvarkymą nustato paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2022 „Archeologinio kultūros paveldo tvarkyba“.

Kultūros paveldo objektai skirti viešajam pažinimui turi būti prioritetu įveiklinami, integruojami numatant turistines trasas, maršrutus, taip kaip tai numato NKPAJ 19, 24 str., nepažeidžiant šių objektų vertingųjų savybių.

Molėtų rajone yra 160 kultūros paveldo objektų, kuriems nustatytas memorialinis reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių pobūdis. Memorialinio vertingųjų savybių pobūdžio kultūros paveldo objektai, kurie yra saugomi kaip viešosios pagarbos kultūros paveldo objektai - laidojimo, įvykių vietos, paminklai ir kt. turi būti tvarkomi taip, kaip tai numato NKPAJ 20 str., nepažeidžiant šių objektų vertingųjų savybių.: *Visos kapinės prižiūrimos pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas kapinių tvarkymo taisykles; Kultūros vertybių registre registruotų vietinio reikšmingumo lygmens neveikiančių senųjų kapinių teritorijoms nustatoma pagrindinė konservacinė (saugojimo) žemės naudojimo paskirtis, o ši gali būti pakeista tik pripažinus kitokio visuomenės poreikio viršenybę ir perkėlus mirusiųjų palaikus; Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo vieta gali būti saugoma, nors ir nėra jokių žmogų, įvykį ar kitokias jos vertingąsias savybes liudijančių autentiškų dalių ar elementų. Ši vieta žymima paminklinėmis lentomis, skulptūros kūriniais, memorialiniais statiniais, buvusių įvykio ar gyvenamąją aplinką parodančiais daiktais.*

6. Kraštovaizdis

6.1 Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonos

Kraštovaizdžio tvarkymo strategija - kraštovaizdžio struktūros formavimo ir tvarkymo kryptis, apsprendžiama teritorijoje nustatyto funkcinio prioriteto bei jos kraštovaizdžio naudojimo ir apsaugos santykinio intensyvumo laipsnio. Molėtų bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių dokumente, identifikuoti kraštovaizdžio tvarkymo strategijos tipai ir nustatyti jų arealai sudaro kraštotvarkinį foną, kuriame realizuojasi ir kartu funkcionuoja atraminės urbanistinio-ūkinio vystymo bei ekologinio kompensavimo struktūros.

Siektinas kraštovaizdžio kokybės tikslas – kiekvienam skirtingo tipo kraštovaizdžio teritoriniams vienetams nustatomas formuotinas jų struktūros etalonas, atitinkantis šalyje turimus viešąjį interesą atspindinčius visuomenės ekologinės ekonominės sąmonės standartus bei moksliškai pagrįstus kraštovaizdžio struktūros rodiklius, kurie užtikrintų jos ekologinį tvarumą, psichologinį komfortą ir socialinį-ekonominį žemėnaudos racionalumą.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių rengimo stadijoje laikomasi Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane taikytų metodologinių kraštovaizdžio tvarkymo strategijų išskyrimo nuostatų. Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonų sistemos kūrimo metodinį pamatą formuoja šios žemiau išvardintos principinės planuojamo kraštovaizdžio kategorijos:

- 1) intensyviai antropogeniškai keičiamas ir technogenizuojamas kraštovaizdis urbanistinio karkaso centruose, antropogeninės įtakos arealuose bei urbanistinės integracijos jungtyse;
- 2) vyraujančio intensyvaus naudojimo agrarinių ir miškingų teritorijų kraštovaizdis;
- 3) vyraujančio tausojančio naudojimo agrarinių ir miškingų teritorijų kraštovaizdis gamtinio karkaso įtakos arealuose;
- 4) vyraujančio konservacinio naudojimo prioriteto kraštovaizdis arealuose su gausiais konservacinę vertę turinčiais gamtiniais bei kultūriniais teritoriniais kompleksais.

Molėtų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių (konceptijos) rengimo stadijoje kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonos yra išskiriamos remiantis esamos būklės erdvinės analizės duomenimis (išvadomis), įvertinus svarbiausių funkcinių prioritetų pasiskirstymą rajono teritorijoje, teritorijos naudojimo ir apsaugos santykinį laipsnį, o taip pat remiantis:

- 1) Molėtų rajono savivaldybės teritorijos įvairaus hierarchinio rango kraštovaizdžio morfologinių vienetų (ruožų, sričių, rajonų) gamtinio ir sukultūrinimo pobūdžio vertinimu atliktu esamos būklės analizės rengimo metu. Tai sudaro prielaidas objektyviau teritoriškai diferencijuoti plotus pagal jų vystymo intensyvumą bei naudojimo režimo pobūdį;
- 2) Molėtų rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio vizualinės struktūros tipų ir estetinio potencialo vertinimo schema (Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas), padedančia formuoti kraštovaizdžio tvarkymo zonų vizualinio reguliavimo nuostatas;
- 3) Molėtų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso lokalizacija ir jo geoekologinio potencialo vertinimu), leidžiančios teritoriniu atžvilgiu objektyviau numatyti teritorijos vystymo intensyvumą, ypač tausojančio naudojimo zonas bei nustatyti šių teritorijų naudojimo režimo pobūdį;
- 4) Patvirtintais kompleksiniais (bendrąsiais) planais;
- 5) Patvirtintais saugomų teritorijų specialiaisiais planais;

7) Miškų ūkinių grupių nustatymo planai.

Remiantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo planu bei jį atitinkamai detalizuojant bei konkretizuojant kitame mastelyje, pagal teritorijos vystymo strategijos pobūdį Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje teoriškai gali būti nustatomos tokios kraštovaizdžio tvarkymo strategijos:

SAUGANČIO IR TAUSOJANČIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

VYRAUJANČIOS KONSERVACINĖS APSAUGOS STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 1 - Konservacinės apsaugos strategija
- 2 - Konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO REKREACINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 3a - Rekreacinio naudojimo ir funkcinės konversijos strategija
- 3b - Intensyvaus rekreacinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO TAUSOJANČIO BIOPRODUKČINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 4a - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo ir konservacijos strategija
- 4b - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo karstiniame regione strategija
- 4c - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo strategija
- 4d – Bioprodukcinio naudojimo ir dalinės konservacijos reglamentai

INTENSYVAUS NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

VYRAUJANČIO INTENSYVAUS BIOPRODUKČINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 5 - Intensyvaus bioprodukcinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO URBANISTINIO VYSTYMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 6a - Ekstensyvios urbanizacijos strategija
- 6b Urbanizacijos strategija:
 - 6b1 – urbanizuotų mažo intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (gyvenvietės, kaimai, sodininkų bendrijos) vystymo (naujos plėtros) strategija.
 - 6b2 – urbanizuotų intensyvaus ir vidutinio intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (miestai, miesteliai, gyvenvietės - A, B, C, a lygmens urbanistinės integracijos centrai) vystymo (saugojimo, modernizavimo ir konversijos) strategija.

VYRAUJANČIO TECHNOLOGINIO VYSTYMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 7a - Infrastruktūros ir pramonės kompleksų formavimo strategija
- 7b - Kasybos vystymo strategija

Išanalizavus realią situaciją konstatuota, kad Molėtų savivaldybės teritorijoje didesniuose ar mažesniuose plotuose pasireiškia aštuonios teoriškai išskirtos strategijos – 1, 2, 3a,3b, 4a, 4c, 5 ir 6a. Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje nustatytų kraštovaizdžio tvarkymo strategijų lokalizacija taip pat pateikiama koncepcijos brėžinyje.

Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonų lokalizavimas

Vyraujančios konservacinės apsaugos strategijų grupėje pirmasis **(1)** kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipas, kurios vystymas apima nustatytų aplinkosauginių reglamentų ir konservacinės funkcijos realizavimo efektyvumo užtikrinimą, Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje Konceptijos stadijos metu yra identifiкуotas Šakymo gamtinio rezervato zonoje, esančiose Asvejos regioniniame parke.

Antrasis **(2)** šios grupės kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipas yra polifunkcinis, jis nustatytas esamoms Labanoro ir Asvejos regioninių parkų bei Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoms.

Vyraujančio rekreacinio naudojimo strategijų grupėje skiriami du kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipai **(3a, 3b)**, kurie yra taikomi esamo bei perspektyvinio rekreacinio naudojimo arealams, kuriuose tikslinga formuoti ir palaikyti rekreacinį kraštovaizdį su rekreacijai palankia aplinka bei reikalinga infrastruktūra. Pirmoji šios grupės tvarkymo strategija **(3a)** Molėtų rajono teritorijoje numatyta, kol kas nepakankamai naudojamiems, tačiau turintiems rekreacinį potencialą agrarinio arba miškingo kraštovaizdžio ežerams bei slėniams, kurių perspektyvinis naudojimas turėtų būti siejamas su bioprodukcinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu ir rekreacinio naudojimo augimu. Savivaldybėje intensyvaus rekreacinio naudojimo režimas **(3b)** siūlomas didesnėje dalyje teritorijų aplink Galuonų, Bebrusų, Grabuosto, Dūrių ežerus.

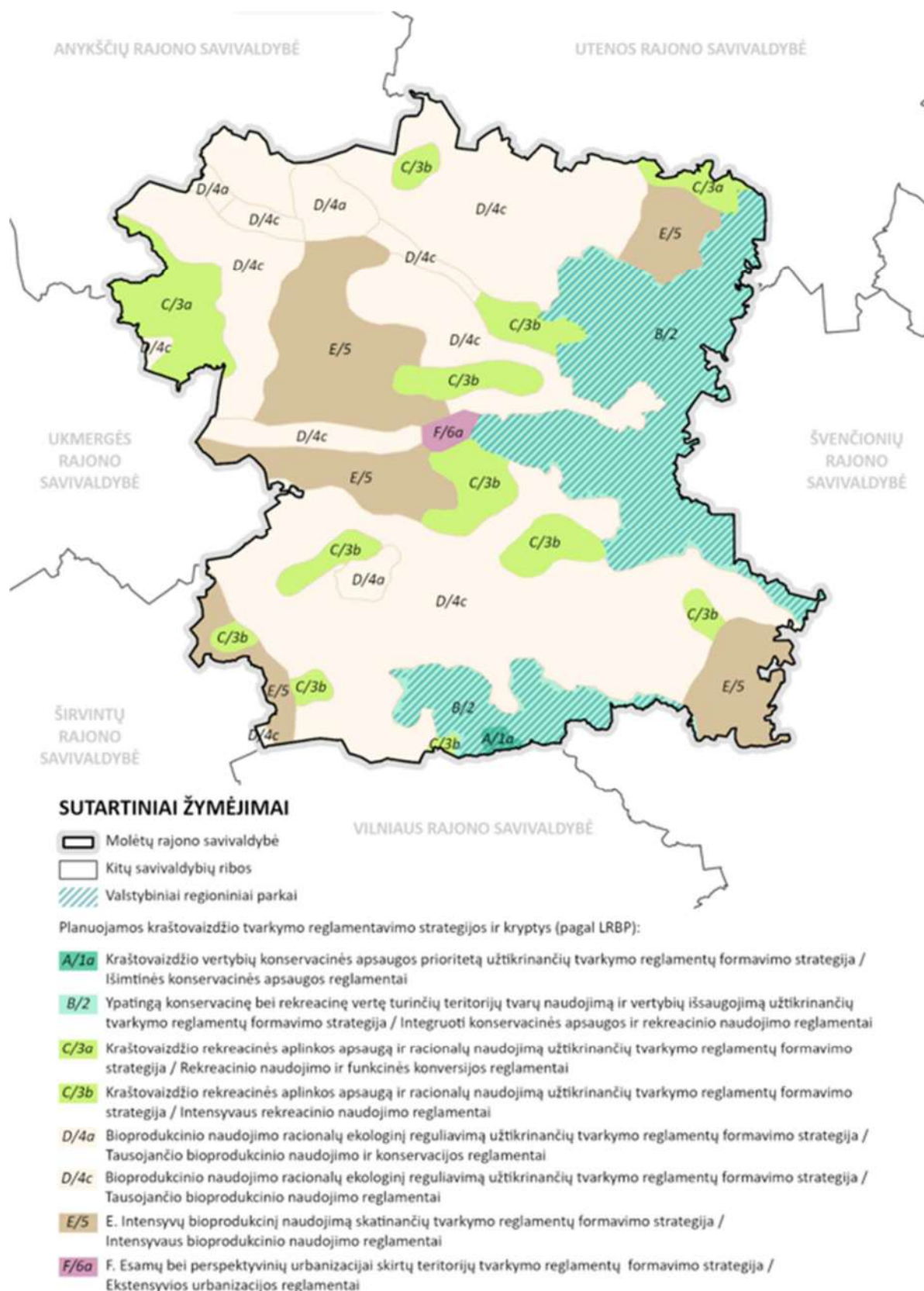
Vyraujančio tausojančio bioprodukcinio naudojimo strategijų tarpe ketvirtosios **(4)** grupės strategijos atstovauja esamas ir planuojamas saugomas teritorijas (valstybinius draustinius, NATURA 2000 teritorijas) **(4a)**, pagrindines nacionalinės ir regioninės svarbos gamtinio karkaso teritorijas **(4c)**. Visose šiose teritorijose numatomas dominuojantis tausojantis bioprodukcinis naudojimas.

Tausojančio naudojimo arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, atsižvelgiant į vietos gamtinio pagrindo specifiką ir laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų. Vieni iš pagrindinių tikslų turėtų būti gamybinių procesų ekologizavimo, kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimo ir palaikymo siekimas.

Vyraujančio intensyvaus bioprodukcinio naudojimo strategijų grupę Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje sudaro žymesnių ekologinių ribojimų nekeliantys didesnėje rajono teritorijos dalyje esančių priemolingų moreninių kalvynų kraštovaizdžio arealai **(5)**, kuriuose rekomenduojama išlaikyti intensyvų bioprodukcinį naudojimą, ieškant optimalių šios veiklos realizavimo formų, užtikrinant racionalų ir efektyvų turimų išteklių naudojimą (dirvožemio derlingumo ir produktyvumo išlaikymą), bei aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi orientuotą į hidrologinių ir biologinių resursų apsaugą.

Vyraujančio urbanistinio vystymo strategijų grupė: Molėtų rajono savivaldybės urbanizuojamų teritorijų, esančių urbanistinių centrų įtakos zonoje, vystymo (užstatymo plėtojimas siejamas su atitinkamu naudmenų struktūros formavimu, skirtu optimalesnei erdvinei kraštovaizdžio struktūrai užtikrinti) strategija **(6a)**.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos kraštovaizdžio sprendiniai galioja tiek, kiek neprieštarauja saugomas teritorijas, Europos ekologinio tinklo Natura 2000 apsaugą bei veiklą jose reglamentuojantiems teisės aktams.

6.1 pav. Molėtų rajono savivaldybės kraštovaizdžio apsauga ir vystymas

6.1. Gamtinis karkasas

Lietuvos Respublikos teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902). Gamtinio karkaso nuostatuose (Žin., 2007, Nr. 22-858 ir vėlesnėse nuostatų redakcijose) įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologinė koncepcija, pagrindiniai gamtinio karkaso planavimo, bei teritorijų naudojimo apribojimų nustatymo principai.

Pagal minėtus dokumentus - gamtiniu karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.

Pagrindinė Molėtų rajono savivaldybės gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija yra pilnavertis gamtinis karkasas - kompensacinė ekologinė sistema su atitinkama reglamentų sistema. Šiuo metu rajono teritorijoje gamtinis karkasas susideda iš šių metafunkcinių dalių:

- geoekologinės takoskyros,
- geosistemų stabilizavimo arealai,
- migracijos koridoriai

Gamtinio karkaso, kaip ekologinio kompensavimo funkciją realizuosiančios kraštovarkinės struktūros, nustatymo būtinumą formuoja šie siečiai:

- 1) sukurti vientisą, įvairaus hierarchinio lygmens gamtinių ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- 2) sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- 3) saugoti gamtinį, gamtinį - kultūrinį kraštovaizdį bei gamtinius rekreacinius išteklius;
- 4) didinti agrariškai degraduotų teritorijų miškingumą;
- 5) išlaikyti ir formuoti įvairiamažę ir įvairiarūšę miškų medynų struktūrą;
- 6) optimizuoti, pagrįstai valdyti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos, bei žemės ūkio plėtrą.

Molėtų rajono savivaldybėje gamtinį karkasą sudaro:

- 1) **geoekologinės takoskyros** – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenų intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines ekosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą;
Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje geoekologinę takoskyrą formuoja Baltijos aukštumų ruožo Aukštaičių aukštumos sritis, apjungianti Baltiškiosios aukštumos kalvynus
- 2) **migracijos koridoriai** – slėniai, raguvynai bei dubakloniai, kitos teritorijos, kuriomis vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija. Molėtų rajono savivaldybėje migraciniams koridoriams atstovauja Siesarties ir jos intakų bei Virintos ir jos intakų upių slėniai, Alaušų-Gėlių-Gruodžio-Dūrių ežerų linija, Grabuosto, Arino, Žaugėdų ežerai.

- 3) **geosistemų vidinio stabilizavimo arealai** – teritorijos, galinčios pakeisti šoninį nuotėkį ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai ir grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms geosistemoms.

Pagal svarbą gali būti skiriamos tarptautinės (europinės), nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės gamtinio karkaso dalys. Pagal galiojančio savivaldybės bendrojo plano sprendinius gamtinio karkaso elementams nustatytos kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios, gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys ir sąsajos su esamoje būklės analizės metu identifikuotu GK teritorijos dalių geoekologiniu potencialu:

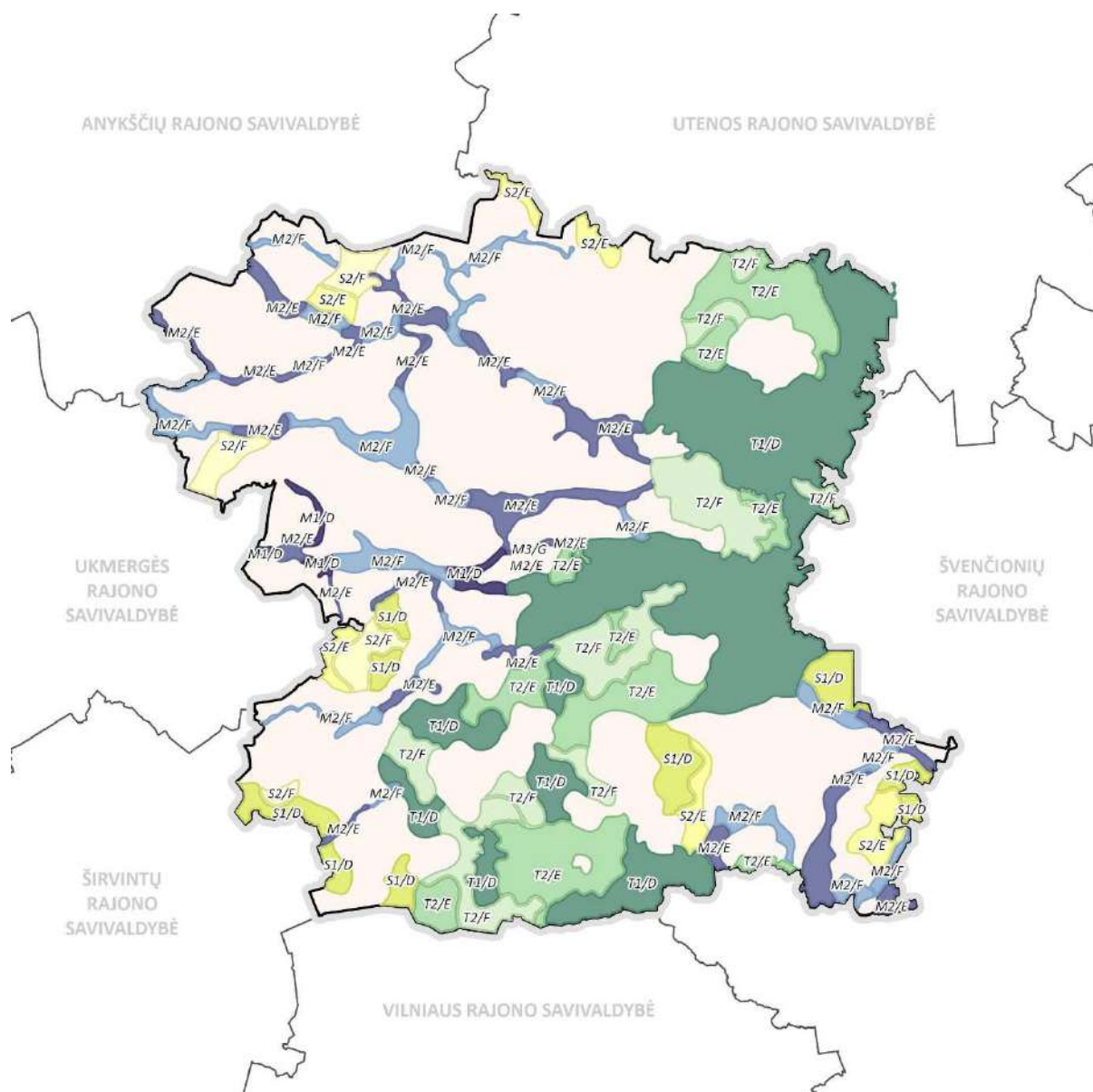
- 1) (D) tvarkymo tipas (Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas.). Atitinka patikimo geoekologinio potencialo teritorijos (T1, M1, S1);
- 2) (E) tvarkymo tipas (Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas)). Atitinka riboto geoekologinio potencialo teritorijos (T2, M2, S2);
- 3) (F) tvarkymo tipas (Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai). Atitinka silpno geoekologinio potencialo teritorijos (T2, M2, S2);
- 4) (G) tvarkymo tipas (Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose). Atitinka pažeisto geoekologinio potencialo teritorijos (T3, M3, S3).

6.1 lentelė. Gamtinio karkaso teritorijos (ha / %) Molėtų rajone

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys ir jų tvarkymo kryptys	Molėtų r. savivaldybė (136680 ha / %)
GEOEKOLOGINĖS TAKOSKYROS	44903/ 32,85
T1	25160 / 18,41
T2	19743/ 14,44
T3	-
MIGRACIJOS KORIDORIAI	16118/ 11,79
M1	906/ 0,66
M2	14968/ 10,95
M3	244 / 0,18
VIDINIO STABILIZAVIMO AREALAI	10002/ 7,32
S1	4545 / 3,33
S2	5457 / 3,99
S3	-
VISAS GAMTINIS KARKASAS	133706/ 7,32

6.2 lentelė. Numatoma gamtinio karkaso teritorijų struktūra pagal tvarkymo tipus (ha / %)

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys	Molėtų r. sav. Teritorija 136680 ha / %
<i>Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas (D)</i>	30611 / 22,4
<i>Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas) (E)</i>	21603 / 15,8
<i>Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (F)</i>	18564 / 13,6
<i>Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose (G)</i>	24 / 0,02
VISAS GAMTINIS KARKASAS	70802/ 51,8

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI

Molėtų rajono savivaldybė

Kitų savivaldybių ribos

M1/D M2 - gamtinio karkaso indeksas
D - gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo krypties tipas

Gamtinio karkaso indeksas:

M1, M2, M3 - migracijos koridoriai;

S1, S2 - vidinio stabilizavimo arealas;

T1, T2 - geoeologinė takoskyra.

Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo krypties tipai:

D - Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas.

E - Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas).

F - Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai.

G - Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose.

GK KATEGORIJA

M1, M2, M3				
S1, S2				
T1, T2				
	D	E	F	G

GK TERITORIJŲ TVARKYMO KRYPTIŲ TIPAI

6.2 pav. Molėtų rajono savivaldybės gamtinio karkaso sistemos vystymas

Siekiant gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio bei teritorinio optimizavimo formuojant sprendinius tikslinga atlikti šiuos GK teritorijų optimizavimu susijusius veiksmus:

- a.) detalizuoti ir patikslinti gamtinio karkaso komponentų ribas, tuo pačiu integruojant vietinės svarbos GK elementus.
- b.) remiantis esamų atskirų gamtinio karkaso dalių geoekologiniu potencialu numatyti jų tvarkymo kryptis
- c.) identifikuoti tvarkymo kryptyse numatytų veiksmų realizavimo priemones.

Teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo kryptių realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniais būdais:

- palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;
- ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;
- gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas optimizuojant valstybės ir (arba) savivaldybės mokestinę politiką.

7. Gamtinė aplinka

7.1. Gamtosaugos kryptys

Planuojama Molėtų rajono savivaldybės teritorija pasižymi sąlyginai įvairiu kraštovaizdžiu, kurį sąlygoja teritorijoje vyraujantys pakilumų, kalvynų, slėnių, upių slėnių ir ežeringi kraštovaizdžiai. Mažai antropogeniškai įsivintos savivaldybės teritorijos dalys yra itin svarbios palaikant bendrą teritorijos ekologinį stabilumą, ir tuo pačiu kaip rekreacinį aktyvumą stiprinantis faktorius.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio, ir gamtinio-kultūrinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siekis tiesiogiai įtakoja teritorijos vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Žemiau pateikiamos pagrindinės gamtosaugos kryptys - gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos, gamtinės aplinkos - kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, aplinkos kokybės apsaugos atstovaujančios specialiųjų tikslų grupės, kurios numatomos Molėtų rajono savivaldybės teritorijos vystymo koncepcijos stadijoje.

Gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos:

- Užtikrinti požeminio, tame tarpe gruntinio, gėlo vandens išteklių apsaugą – veiksmams orientuojami į vandens išteklių kiekybės ir kokybės kitimo kontrolę, griebtų taršos prevencijos priemonių taikymą, ypač esamos ir numatomos individualios gyvenamosios statybos masyvuose, ypatingą dėmesį skiriant reikalavimų, numatytų vandens šulinių ir gręžinių, vandenviečių SAZ juostoms laikymuisi, individualių namų ir kitos paskirties sklypų užstatymo intensyvumo ypač blogo ir kaitaus gelmių izoliuotumo teritorijose ir kraštovaizdžio požūriu vaizdingose teritorijose, bei natūralios (ekokompensaciniu požūriu efektyvios) dangos dalies didinimo strategijos laikymosi.
- Išvengti išlikusio natūralaus hidrografinio tinklo struktūros keitimo, skatinant sureguliuotų vandentėkmių savaiminės renatūralizacijos procesus – saugoti rajono teritorijoje išlikusius natūralius hidrografinio tinklo elementus, jų krantus nuo antropogeninio poveikio (užstatymo ir kitos taršos ar hidrosistemos atsparumą taršai mažinančios veiklos), nevykdyti jų reguliavimo, kanalizavimo, o priešingai, sudaryti teisingas ir praktines prielaidas jų renatūralizacijai bei buvusio hidrologinio režimo atstatymui stipriai melioracijos paveiktose rajono teritorijos dalyse. Išsaugoti teritorijoje esančias išlikusias pelkėtas teritorijas, medžių grupes ir pavienius medžius agrarinėse teritorijose. Sudaryti sąlygas pelkėtų teritorijų atsikūrimui. Užtikrinti savaiminėmis iniciatyvomis pagrįstą ar įvairaus pobūdžio paramos skatinamą žemės naudmenų naudojimo ekstensyvinimą ekologiškai jautriose teritorijos dalyse. Aplinkosaugos požūriu vertinti visas stambesnes hidrotechnines statybas bei hidrografinio tinklo rekonstrukcijas.
- Užtikrinti esamų gamtinių - rekreacinių išteklių – vandens telkinių, santykinai natūralaus ir raiškaus kraštovaizdžio zonų išsaugojimą, apsaugą nuo užstatymo, kitokio pobūdžio vizualinės taršos bei racionalų naudojimą. Numatyti gamtinių – rekreacinių išteklių kiekio, jų prieinamumo, reprezentavimo ir infrastruktūros kokybės didinimo būdus, priemones bei išskirti tam tinkamas potencialias teritorijas (pagrindu laikant teritorijoje suformuotą gamtinio karkaso struktūrą ir į ją patenkančias upes, upelius, šaltinius, pavienius natūralius ežerus ir dirbtinius vandens telkinius). Nustatyti gamtinės rekreacinės aplinkos ypatumus ir potencialų

atsparumą atitinkantį ekstensyvų ar intensyvų naudojimą, rekreacinės infrastruktūros plėtojimą.

Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos:

- Formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą Molėtų rajono savivaldybės teritorijos miškingos agrarinės, agrarinės, agrarinės - miškingos teritorijos žemėnaudos struktūrą, galinčią užtikrinti rajono teritorijos geoekologinį stabilumą - teritoriškai subalansuoti kultūrinio kraštovaizdžio formavimą, racionaliai teritoriškai išdėstant gyvenamosios mažaaukštės, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijas, išlaikant natūralių ir didinant pusiau natūralių teritorijų plotą intensyviai agrarizuotose ir intensyviau urbanizuotose rajono teritorijos dalyse. Užtikrinti reikiamą gamtinio karkaso – ekologinio kompensavimo sistemos formavimą, numatant teises ir fizines priemones galinčias padidinti GK teritorijų geoekologinį potencialą.
- Išvengti santykinai gamtinio kraštovaizdžio struktūros darkymo ir degradavimo gamtinio karkaso teritorijose – įvairaus pobūdžio užstatymo plėtros kryptis ir kitus infrastruktūros komponentus, numatyti ne gamtinio karkaso teritorijose, nesant galimybei, užstatymo pobūdis ir intensyvumas turi neprieštarauti gamtinio karkaso nuostatoms, bendruose bei specialiuose teritorijos planavimo dokumentuose (kuriose numatomi gamtinio karkaso tvarkymo principai) konkrečiai teritorijai, sklypų grupėms, ar atskiriems sklypams numatytiems parametrams. Tuo pačiu užtikrinti didesnes priklausomųjų želdynų normas naujai formuojamose sodybiniuose sklypuose, ar kvartalinio užstatymo plotuose. Taip pat kryptingai formuoti savivaldybės teritorijoje lokalizuotų gamtinio karkaso sistemos dalių (ypač migracijos koridorių) kraštovaizdį, atkuriant devastuotą – stipriai agrariškai įsavitų teritorijų natūralumą.
- Apsaugoti, atstatyti, praturtinti antropogeninės aplinkos ekosistemas - sustabdyti natūralių ir subnatūralių biocenozų naikinimą intensyviai urbanizuotose planuojamos teritorijos dalyse, (pagrindė individualių gyvenamųjų namų plėtros ir transformuojamose mažaaukštės gyvenamosios statybos zonos), palaikyti jų savaiminio atsikūrimo procesus, didinti jose biologinę įvairovę, užtikrinti reikiamą biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu vertingų teritorijų apsaugą.

Aplinkos kokybės apsaugos:

- Sumažinti paviršinių vandenų teršimą - vykdant nuotekų (buitinių, paviršinių, gamybinių) surinkimo tinklų ir valymo įrenginių modernizavimą naujos gyvenamosios statybos plotuose, optimizuojant jų eksploatavimą, diegiant naujas azoto ir fosforo šalinimo technologijas, plečiant vietinio valymo technologijų taikymą (tose vietose, kur centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistemų įrengimas ekonomiškai nerentabilus). Ypatingą dėmesį skirti iš kritulių susidarančių nuotekų (lietaus nuotekų) racionaliam panaudojimui, lokalizavimui jo susiformavimo vietoje, jei reikia valymui gyvenamosios ir kitos paskirties teritorijose.
- Sumažinti oro taršą iš mobilių taršos šaltinių - aplinkos oro higieninės būklės pagerinimo tikslu, intensyvaus transporto srautų judėjimo koridoriuose esančiuose greta urbanizuotų arba analizuojamų teritorijų formuoti apsauginės paskirties želdynus, taip pat kaip ir esamų bei planuojamų pramonės paskirties teritorijų, komunalinių objektų sanitarinės apsaugos zonose.
- Sumažinti dirvožemio taršą ir dirvožemio dangos degradavimą – inventorizuoti teritorijoje esančius potencialus dirvožemio taršos židinius (žmogaus ūkinės veiklos objektai, intensyvios agrarinės veiklos teritorijos iš kurių teršiančios medžiagos gali patekti į aplinką koncentruotu ar pasklidusiu būdu), taikyti taršos prevencijos priemones. Mažinti dirvožemio degradavimo

tempus, užtikrinti optimalių dirvos fizinių ir cheminių savybių išlaikymą bei atkūrimą intensyvios agrarinės veiklos zonose.

7.2. Biologinės įvairovės apsauga

Saugomų teritorijų paskirtis yra garantuoti gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsaugą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinę įvairovę ir genetinį fondą, gamtos išteklių atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos paveldo ir kultūros paveldo vertybių apsaugą. Saugomų teritorijų sistemą, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šie saugomų teritorijų tipai: konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos – rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai; atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos – ekologinės apsaugos zonos; kompleksinės saugomos teritorijos – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai). Gamtinio pobūdžio saugomas teritorijas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas.

Konkrečių gamtinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugą vykdančių saugomų teritorijų suvestinė pagal atskiras LR Saugomų teritorijų įstatymu nustatytas saugomų teritorijų grupes pateikiama lentelėje. Saugomos teritorijos Molėtų rajono savivaldybėje sudaro apie 19,4 % savivaldybės ploto (šalyje apie 15,3 %) ir tuo pačiu integruoja gamtos ir kultūros paveldo teritorijų ir objektų apsaugą. Atkreiptinas dėmesys į vietinio lygmens – savivaldybių saugomų draustinių tinklo plėtojimą. Šiuo metu Molėtų rajono savivaldybėje nėra savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų. Nors bendras saugomų teritorijų plotas savivaldybėje viršija Lietuvos vidurkį, siekiant išsaugoti savivaldybėje dar išlikusius vertingus gamtinio kraštovaizdžio plotus, vietinio lygmens saugomų teritorijų tinklo plėtojimo procesui turėtų būti skiriamas reikiamas dėmesys.

7.1. lentelė. Saugomos teritorijos Molėtų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
Regioniniai parkai				
1.	Asvejos	5290 (iš 12207)	Vilniaus r., Švenčionių r. ir Molėtų r. savivaldybės	išsaugoti Asvejos ežero kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes
2.	Labanoro	20360 (iš 55320)	Molėtų r., Švenčionių r. ir Utenos r. savivaldybės	išsaugoti Labanoro girios ir jos ežerų kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes
Rezervatai				
3.	Šakymo gamtinis	141	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti Asvejos ežero ir Žalktynės įlankos suformuoto pusiasalio gamtinę ekosistemą, kaip vertingiausių natūralių Lietuvos ekosistemų etaloną su brandžiais ąžuolynais, saugomų paukščių (erelio žuvininko ir juodojo peslio) perimvietėmis

<i>K r a š t o v a i z d ž i o d r a u s t i n i a i</i>				
4.	Aiseto	1178 (iš 2604)	Molėtų r. ir Švenčionių r. savivaldybės	išsaugoti ir eksponuoti vaizdingą ilgiausio Lietuvos ežero kraštovaizdį, pasižymintį raiškiu hidrografiniu pusiasalių ir salų kompleksu, Aukštaitijai būdingomis biocenozėmis ir retomis rūšimis, etnografiškai ypač vertingu Pašiekščių kaimu
5.	Asvejos	679 (iš 2286)	Molėtų r., Švenčionių r. ir Vilniaus r. savivaldybės	išsaugoti unikalų Asvejos dubaklonio kraštovaizdį su viena ilgiausių Lietuvoje rininių ežerų sistema, gausiais gamtos ir kultūros paveldo objektais, vertingomis buveinėmis, retų rūšių augalija ir gyvūnija
6.	Baluošų	372 (iš 1144)	Molėtų r. ir Švenčionių r. savivaldybės	išsaugoti Baluošų, Jagomanto, Velniuko ir Išrūginės ežerų ir apyežerių kraštovaizdį – ežeringo miškingo kraštovaizdžio etaloną su brandžiais pušynais, vandens ir plėšriesiems paukščiams vertingais biotopais, Jutonių ir Purviniškių pilkapynų kompleksu, Baluošų piliakalniu, kitomis gamtos ir kultūros paveldo vertybėmis
7.	Beržos	614	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ežeringo pelkėto dubaklonio kraštovaizdžio etaloną su didele retų ir nykstančių augalų augaviečių įvairove, sodybų etnografiniais elementais ir kultūros paveldo vertybėmis
8.	Kamastos	670	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti Aukštaičių ežeroto moreninio kalvyno kraštovaizdį
9.	Kulionių	1013	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti vieną raiškiausių Lietuvoje didelės gamtinės ir kultūrinės vertės vaizdingo ežeroto kalvoto moreninio kraštovaizdžio etaloną su vertingu archeologiniu kompleksu, būdingomis ežerų ir miško bendrijomis. Jame išskirtos Kaldinių mokomosios-mokslinės pozonės tikslas - palaikyti ir stiprinti unikalų mokslinę ir mokomąją veiklą plėtojančių astronomijos observatorijos ir etnokosmologijos muziejaus institucijų kompleksą
10.	Lakajos	0,2 (iš 1592)	Molėtų r. ir Švenčionių r. savivaldybės	išsaugoti ir eksponuoti būdingą miškingo slėnio kraštovaizdį su raiškia hidrografine struktūra, retų rūšių biota, etnokultūrinėmis vertybėmis
11.	Lakajų	2293 (iš 2570)	Molėtų r., Vilniaus r. ir Švenčionių r. savivaldybės	išsaugoti ir eksponuoti vieno vaizdingiausio Aukštaitijoje miškingo ežerinio kraštovaizdžio etaloną, pasižymintį unikaliais pusiasaliais, salomis, būdingomis biocenozėmis, retų rūšių augalais ir gyvūnais, kitomis gamtos ir kultūros paveldo vertybėmis

12.	Obelynės	324	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti raiškaus miškingo kalvoto ežeroto kraštovaizdžio etaloną, pasižymintį unikaliu mažų termokarstinių ežerėlių kompleksu ir etnokultūrinėmis vertybėmis
13.	Žalktynės	380 (iš 704)	Molėtų r. ir Vilniaus r. savivaldybės	išsaugoti ežeringo miškingo kraštovaizdžio etaloną – Žalktynės įlankos ir ją supančių miškų kraštovaizdį su Ešerinės aukštapelke
<i>Geologiniai draustiniai</i>				
14.	Žalvarių	13	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ledyno paliktą riedulyną
<i>Geomorfologiniai draustiniai</i>				
15.	Baldono	100 (iš 197)	Molėtų r. ir Anykščių r. savivaldybės	išsaugoti gilų ežerutą dubaklonį Aukštaičių moreninėje aukštumoje
16.	Maldžiūnų	266 (iš 425)	Molėtų r. ir Švenčionių r. savivaldybės	išsaugoti ir eksponuoti moreninio kraštovaizdžio paribyje susiformavusį raiškų ežerutą dubaklonį - vertingą geomorfologinį kompleksą su būdinga augmenija
17.	Panatrėčio	198	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti paskutinio apledėjimo Pietų Lietuvos fazės suformuotą raiškaus moreninio gūbrio ir termokarstinių daubų geomorfologinį kompleksą
18.	Plėšiškių	165	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti geomorfologiškai vertingą keiminės plokščiakalvės kompleksą
<i>Hidrografiniai draustiniai</i>				
19.	Alnio	554 (iš 668)	Molėtų r. ir Švenčionių r. savivaldybės	išsaugoti ir eksponuoti natūralų pobūdį išlaikiusio Aukštaitijos ežero hidrografinę struktūrą su salomis ir pusiasaliais
20.	Kertuojų	1792	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti didžiausių Lietuvoje ledyninio guolio tipo ežerų hidrografinį pobūdį su apyežerio pelkynais ir miškais
21.	Malkestačio	40	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti Malkestačio bei Vadinėlio ežerų duburius pasižyminčius unikaliu skerspjuvio bei gylio santykiu
22.	Siesarties	901	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti unikalaus takoskyrinio Siesarties ežero hidrografinę struktūrą su salomis ir pusiasaliais
23.	Stirnių	2002	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti ir eksponuoti vieno didžiausių Aukštaitijos ežerų raišką sudėtingos konfigūracijos gamtinę hidrografinę struktūrą, išsiskiriančią salų ir pusiasalių gausa ir ypač didele geoekologine svarba
24.	Virintos	60 (iš 550)	Anykščių r. ir Molėtų r. savivaldybės	išsaugoti gilaus salpinio slėnio stipriai vingiuotos Virintos vidurupio atkarpą
25.	Žvernos	195	Molėtų r. savivaldybė	išsaugoti Žvernos upelio hidrografinę struktūrą, slėnį, kaip natūralaus ežeringų ir miškingų aukštumų upelio etaloną su brandžiais ažuolynais paslėnio zonoje
<i>Urbanistiniai–architektūriniai draustiniai</i>				

26.	Dubingių	37	Molėtų savivaldybė	r.	išsaugoti Dubingių miestelio istorinės dalies urbanistinę (planinę erdvinę, tūrinę) struktūrą, tradicinį visos teritorijos ir joje esančių atskirų sklypų užstatymo tipą (-us), tradicinę statinių architektūrinę išraišką, unikalią, ypatingos istorinės, memorialinės ir archeologinės vertės Dubingių piliavietę, kitus jame esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinką
<i>B o t a n i n i a i d r a u s t i n i a i</i>					
27.	Mekšrinio	76	Molėtų savivaldybė	r.	išsaugoti pelkinio ežero vandens augaliją su gausia šakotųjų ratainyčių populiacija
<i>B o t a n i n i a i – z o o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>					
28.	Kanio raisto	1 (iš 1114)	Molėtų r. ir Švenčionių savivaldybės	r.	išsaugoti Kanio raisto, kitų aukštapelkių gamtinius kompleksus, supamus brandžių drėgnų pušynų - su retųjų paukščių - erelių žuvininkų, gervių ir kitų - perimvietėmis, gausią ir įvairią augaliją su saugomų augalų - ežerinių slepišerių, virginių varpenių, liūninių viksvų, daugiamečių patvenų ir kitų - augavietėmis
<i>T e l m o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>					
29.	Dumblio	303	Molėtų savivaldybė	r.	išsaugoti būdingą pelkinį duburį su pelkėjančiu ežeru, pasižymintį retų rūšių augalais ir gyvūnais
30.	Ešerinio II	51 (iš 176)	Molėtų r. ir Švenčionių savivaldybės	r.	išsaugoti būdingą pelkinį duburį su užpelkėjančiu ežeru
31.	Tramių	295 (iš 321)	Molėtų r. ir Švenčionių savivaldybės	r.	išsaugoti būdingą pelkinį duburį su stambiais užpelkėjančiais ežerais, išsiskiriantį retų rūšių augalais ir gyvūnais
32.	Urkio	343	Molėtų savivaldybė	r.	išsaugoti būdingą vertingomis paukščių perimvietėmis pasižymintį pelkinį duburį su užpelkėjančiu ežeru
33.	Vadokšno	399	Molėtų savivaldybė	r.	išsaugoti unikaliais gamtiniais požymiais išsiskiriantį pelkėtą ežeruoatą duburinį kompleksą ir jo biocenozes

Duomenų šaltinis: Saugomų teritorijų kadastras

Bendrąją Molėtų rajono savivaldybės teritorijos biologinės įvairovės (genetinio fondo) apsaugos sistemą užtikrina speciali, aukščiau paminėtų valstybinių saugomų teritorijų sistema bei su ja koordinuojamas ir jai subordinuojamas pagal Europos Sąjungos paukščių (EEC79/409) ir buveinių (EEC 92/43) direktyvas formuojamas europinę biologinę svarbą turinčių Natura 2000 teritorijų tinklas.

Molėtų rajono savivaldybėje biologinės įvairovės apsaugos sistemai bei jau paminėtų valstybinių parkų, rezervatų ir valstybinių draustinių priklauso nacionalinę ST sistemą perdengiančio Europos ekologinio tinklo Natura 2000 teritorijos – buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) bei paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Aukščiau minėta, konkreti biologinės įvairovės apsaugą vykdanči saugomų teritorijų suvestinė pagal atskiras LR Saugomų teritorijų įstatymų nustatytas nacionalinių saugomų teritorijų grupes bei pagal

Natura 2000 kategorijas pateikiama 7.2. lentelėje. Reikiamas apsaugos statusas bus nustatomas ir kitoms europiniu buveinių bei paukščių apsaugai svarbioms Natura 2000 teritorijoms, kurios savo ruožtu yra svarbios ir gamtinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugos aspektu.

7.2. lentelė. Natura 2000 teritorijos Molėtų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Vietovės pavadinimas	Plotas, ha	Savivaldybė	Pastabos	Vertybės arba tikslai	
					Vertybės, dėl kurių atrinkta vietovė (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos komisijai, patvirtinimo“ 2009 m. balandžio 22 d. Nr. D1-210, 2022-07-16 redakcija)	Apsaugos tikslai (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ 2018 m. balandžio 19 d. Nr. D1-317, 2022-05-03 redakcija, Lietuvos Respublikos ministro įsakymas „Dėl paukščių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ 2014 m. kovo 14 d. Nr. D1-281, 2022-02-10 redakcija)
Buveinių apsaugai svarbios teritorijos						
1.	Adomiškio pelkė	5 (iš 71)	Ukmergės r. ir Molėtų r. savivaldybės	-	9050, Žolių turtingi eglynai; 9020, Plačialapių ir mišrūs miškai; 9080, Pelkėti lapuočių miškai; Raudonpilvė kūmutė; Šarvuotoji skėtė	-
2.	Asvejos ežerynas	4836 (iš 11458)	Molėtų r., Švenčionių r. ir Vilniaus r. savivaldybės	Ribos sutampa su Asvejos regioninio parko ribomis, išskyrus rekreacinės, žemės ūkio bei gyvenamosios paskirties prioriteto funkcinės zonas	3140, Ežerai su menturdumblių bendrijomis; 3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis; 3160, Natūralūs distrofiniai ežerai; 7110, Aktyvios aukštapelkės; 9020, Plačialapių ir mišrūs miškai; 9070, Medžiais apaugusios ganyklos; 9180, Griovų ir šlaitų miškai; 91D0, Pelkiniai miškai; Auksuotoji šaškytė; Dvijuostė nendriadusė; Kūdrinis pelėausis; Plačioji dusia; Raudonpilvė kūmutė; Skiauterėtasis tritonas; Šarvuotoji skėtė; Šneiderio kirmvabalis; Ūdra; Žvilgančioji riestūnė; Niūriaspalvis auksavabalis	-
3.	Baldono ežero apylinkės	102 (iš 197)	Anykščių r. ir Molėtų r. savivaldybės	Ribos sutampa su Baldono geomorfologinio draustinio ribomis	9180 Griovų ir šlaitų miškai; 6510 Šienaujamos mezofitų pievos	Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6210, Stepinės pievos“ ne mažesniame kaip 0,4 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6270, Rūšių turtingi smilgynai“ ne mažesniame kaip 13 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6450, Aliuvinės pievos“ ne mažesniame kaip 3 ha plote. Pasiiekti buveinės „6510, Šienaujamos mezofitų pievos“ susiformavimą ne mažesniame kaip 1 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9080, Pelkėti lapuočių miškai“ ne mažesniame kaip 1 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ ne mažesniame kaip 12 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ ne mažesniame kaip 5 ha plote.

						Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ ne mažesniame kaip 5 ha plote.
4.	Labanoro regioninis parkas	18944 (iš 53201)	Molėtų r., Švenčionių r. ir Utenos r. savivaldybės	Ribos sutampa su Labanoro regioninio parko ribomis, išskyrus rekreacinės, žemės ūkio bei gyvenamosios paskirties prioriteto funkcinės zonas	3130, Mažai mineralizuoti ežerai su būdmaginių augalų bendrijomis;3140, Ežerai su menturdumblių bendrijomis;3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis;3160, Natūralūs distrofiniai ežerai;3260, Upių sraunumos su kurklių bendrijomis;6230, Rūšių turtingi briedgaurnai;6410, Melvenynai;6450, Aliuvinės pievos;6510, Šienaujamos mezofitų pievos;7110, Aktyvios aukštapelkės;7140, Tarpinės pelkės ir liūnai;7160, Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės;7210, Žemapelkės su šakotąja ratainyte;7230, Šarmingos žemapelkės;9010, Vakarų taiga;9050, Žolių turtingi eglynai;9080, Pelkėti lapuočių miškai;91D0, Pelkiniai miškai;Auksuotoji šaškytė;Didysis auksinukas;Dvijuostė nendriadusė;Dvilapis purvuolis;Mažoji nėgė;Ovalioji geldutė;Paprastasis kirtiklis;Pelkinė uolaskėlė;Plačioji dusia;Pleištinė skėtė;Plikažiedis linlapis;Raudonpilvė kūmutė;Skiauterėtasis tritonas;Šarvuotoji skėtė;Šneiderio kirmvabalys;Ūdra;Vėjalandė šilagėlė;Vijūnas;Žvilgančioji riestūnė	-
5.	Malkėsto apylinkės	33	Molėtų r. savivaldybė	-	6120 Karbonatinių smėlynų pievos; 6510 Šienaujamos mezofitų pievos	-
6.	Vilkaraisčio miškas	662	Molėtų r. savivaldybė	Ribos sutampa su Kamastos valstybinio kraštovaizdžio draustinio ribomis	7110 Aktyvios aukštapelkės; 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai; 91D0 Pelkiniai miškai; 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai	Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6120, Karbonatinių smėlynų pievos“ ne mažesniame kaip 0,07 ha plote. Pasiiekti buveinės „6120, Karbonatinių smėlynų pievos“ susiformavimą ne mažesniame kaip 0,1 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „6210, Stepinės pievos“ ne mažesniame kaip 0,5 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6210, Stepinės pievos“ ne mažesniame kaip 2,5 ha plote. Pasiiekti buveinės „6210, Stepinės pievos“ susiformavimą ne mažesniame kaip 1 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „6270, Rūšių turtingi smilgynai“ ne mažesniame kaip 0,9 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6270, Rūšių turtingi smilgynai“ ne mažesniame kaip 6,5 ha plote.

					Pasiekti buveinės „6270, Rūšių turtingi smilgynai“ susiformavimą ne mažesniame kaip 11 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6510, Šienaujamos mezofitų pievos“ ne mažesniame kaip 1,9 ha plote. Pasiekti buveinės „6510, Šienaujamos mezofitų pievos“ susiformavimą ne mažesniame kaip 0,7 ha plote. Pasiekti buveinės „6530, Miškapievės“ susiformavimą ne mažesniame kaip 0,05 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6530, Miškapievės“ ne mažesniame kaip 2 ha plote. Pasiekti buveinės „6530, Miškapievės“ susiformavimą ne mažesniame kaip 1,8 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „7110, Aktyvios aukštapelkės“ ne mažesniame kaip 0,7 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „7110, Aktyvios aukštapelkės“ ne mažesniame kaip 6,1 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „7140, Tarpinės pelkės ir liūnai“ ne mažesniame kaip 0,3 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „7140, Tarpinės pelkės ir liūnai“ ne mažesniame kaip 13 ha plote. Pasiekti buveinės „7140, Tarpinės pelkės ir liūnai“ susiformavimą ne mažesniame kaip 1,7 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „9020, Plačialapių ir mišrūs miškai“ ne mažesniame kaip 29 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9020, Plačialapių ir mišrūs miškai“ ne mažesniame kaip 130 ha plote. Pasiekti buveinės „9020, Plačialapių ir mišrūs miškai“ susiformavimą ne mažesniame kaip 25 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „9050, Žolių turtingi eglynai“ ne mažesniame kaip 0,4 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9050, Žolių turtingi eglynai“ ne mažesniame kaip 10 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „9080, Pelkėti lapuočių miškai“ ne mažesniame kaip 5 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9080, Pelkėti lapuočių miškai“ ne mažesniame kaip 5 ha plote.
--	--	--	--	--	---

						Pasiekti buveinės „9080, Pelkėti lapuočių miškai“ susiformavimą ne mažesniame kaip 0,5 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ ne mažesniame kaip 5 ha plote. Pasiekti buveinės „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ susiformavimą ne mažesniame kaip 0,5 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „91D0, Pelkiniai miškai“ ne mažesniame kaip 1,4 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „91D0, Pelkiniai miškai“ ne mažesniame kaip 5,5 ha plote. Pasiekti buveinės „91D0, Pelkiniai miškai“ susiformavimą ne mažesniame kaip 7 ha plote. Išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „91E0, Aliuviniai miškai“ ne mažesniame kaip 0,5 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „91E0, Aliuviniai miškai“ ne mažesniame kaip 4,5 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę dvilapiui purvuoliui tinkamoje buveinėje ne mažesniame kaip 2,8 ha plote, kuriame būtų reguliariai aptinkama ne mažiau kaip 30 dvilapio purvuolio individų. Atkurti palankią apsaugos būklę žvilgančiajai riestūnei tinkamoje buveinėje ne mažesniame kaip 3,3 ha plote, kuriame būtų reguliariai aptinkama žvilgančiosios riestūnės individų.
7.	Virintos upė	60 (iš 834)	Anykščių r. ir Molėtų r. savivaldybės	Dalis teritorijos patenka į Virintos valstybinį hidrografinį draustinį bei Anykščių regioninį parką (dalis Virintos kraštovaizdžio ir Kurklių geomorfologinio draustinių).	3260, Upių sraunumos su kurklių bendrijomis; 6210, Stepinės pievos; 6270, Rūšių turtingi smilgynai; 6430, Eutrofiniai aukštieji žolynai; 6450, Aliuvinės pievos; 6510, Šienaujamos mezofitų pievos; 9020, Plačialapių ir mišrūs miškai; 9050, Žolių turtingi eglynai; 9180, Griovų ir šlaitų miškai; 8220, Silikatinų uolienu atodangos; Paprastasis kūjagalvis; Baltijos lašiša	Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „3260, Upių sraunumos su kurklių bendrijomis“ ne mažesniame kaip 38 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „6210, Stepinės pievos“ ne mažesniame kaip 0,5 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „6270, Rūšių turtingi smilgynai“ ne mažesniame kaip 2,6 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6270, Rūšių turtingi smilgynai“ ne mažesniame kaip 1 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „6430, Eutrofiniai aukštieji žolynai“ ne mažesniame kaip 1,6 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „6450, Aliuvinės pievos“ ne mažesniame kaip 9 ha plote.

						Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6450, Aliuvinės pievos“ ne mažesniame kaip 7 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „6510, Šienaujamos mezofitų pievos“ ne mažesniame kaip 15 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „6510, Šienaujamos mezofitų pievos“ ne mažesniame kaip 9 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „9020, Plačialapių ir mišrūs miškai“ ne mažesniame kaip 0,5 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „9050, Žolių turtingi eglynai“ ne mažesniame kaip 1 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9050, Žolių turtingi eglynai“ ne mažesniame kaip 2 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ ne mažesniame kaip 26 ha plote. Atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „9180, Griovų ir šlaitų miškai“ ne mažesniame kaip 5,6 ha plote. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje buveinę „8220, Silikatinų uolienu atodangos“ ne trumpesnėje nei 49 metrų atkarpoje. Išsaugoti palankioje apsaugos būklėje paprastajam kūjagalviui tinkamas buveines Virintos upėje, kur rėvų ruožuose paprastojo kūjagalvio vidutinis gausumas ne mažesnis kaip 1,3 ind./ 100 kv. m. Užtikrinti atvirus migracijos kelius ir išsaugoti palankioje apsaugos būklėje Baltijos lašišai tinkamas buveines, kur rėvų ruožuose Baltijos lašišos jauniklių tankumas ne mažesnis kaip 1 ind./ 100 kv. m.
<i>Paukščių apsaugai svarbios teritorijos</i>						
8.	Asvejos ežerynas	4493 (iš 10822)	Švenčionių r., Vilniaus r. ir Molėtų r. savivaldybės	Ribos sutampa su Asvejos regioninio parko ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 6 d. nutarimu Nr. 375, išskyrus šio parko rekreacinio ir kitos	Juodųjų peslių (<i>Milvus migrans</i>), lėlių (<i>Caprimulgus europaeus</i>) apsaugai	Juodieji pesliai (<i>Milvus migrans</i>), lėliai (<i>Caprimulgus europaeus</i>)

				(gyvenamosios) paskirties prioriteto funkcinės zonos		
9.	Labanoro giria	18942 (iš 53065)	Švenčionių r., Molėtų r., Utenos r. ir Ignalinos r. savivaldybės	Ribos sutampa su Labanoro regioninio parko ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1530, išskyrus šio parko Labanoro urbanistinį draustinį, rekreacinio ir žemės ūkio paskirties prioriteto funkcinės zonos	Juodakaklių narų (<i>Gavia arctica</i>), vapsvaėdžių (<i>Pernis apivorus</i>), juodųjų peslių (<i>Milvus migrans</i>), žuvininkų (<i>Pandion haliaetus</i>), kurtinių (<i>Tetrao urogallus</i>), jerubių (<i>Bonasa bonasia</i>), gervių (<i>Grus grus</i>), tikučių (<i>Tringa glareola</i>), lututčių (<i>Aegolius funereus</i>), žvirblinių pelėdų (<i>Glaucidium passerinum</i>), lėlių (<i>Caprimulgus europaeus</i>), žalvarnių (<i>Coracias garrulus</i>), juodųjų meletų (<i>Dryocopus martius</i>), tripirščių genių (<i>Picoides tridactylus</i>), ligutės (<i>Lullula arborea</i>) apsaugai	Juodakakliai narai (<i>Gavia arctica</i>), vapsvaėdžiai (<i>Pernis apivorus</i>), juodieji pesliai (<i>Milvus migrans</i>), žuvininkai (<i>Pandion haliaetus</i>), kurtiniai (<i>Tetrao urogallus</i>), jerubės (<i>Bonasa bonasia</i>), gervės (<i>Grus grus</i>), tikučiai (<i>Tringa glareola</i>), lututės (<i>Aegolius funereus</i>), žvirblinės pelėdos (<i>Glaucidium passerinum</i>), lėliai (<i>Caprimulgus europaeus</i>), žalvarniai (<i>Coracias garrulus</i>), juodosios meletos (<i>Dryocopus martius</i>), tripirščiai geniai (<i>Picoides tridactylus</i>), ligutės (<i>Lullula arborea</i>)

Molėtų rajono savivaldybėje yra 11 gamtos paveldo objektų (lentelė 7.3.). Iš jų - 5 geologiniai, 6 botaniniai gamtos paveldo objektai, iš kurių visi įsteigti valstybės.

7.3. lentelė. Gamtos paveldo objektai

Eil. Nr.	Pavadinimas	Vietovė, saugoma teritorija
Geologiniai objektai		
1.	Akmuo Valiulis	Molėtų r. sav., Alantos sen., Karališkių k.
2.	Jurkiškio akmuo	Molėtų r. sav., Dubingių sen., Ciūniškių k., Asvejos regioninis parkas, Beržos kraštovaizdžio draustinis
3.	Kreiviškių akmuo	Molėtų r. sav., Dubingių sen., Kreiviškių k., Neries regioninis parkas, Bražuolės botaninis draustinis
4.	Lakajos akmuo	Molėtų r. sav., Inturkės sen., Labanoro regioninis parkas
5.	Mindučių akmuo	Molėtų r. sav., Čiulėnų sen., Mindučių k.
Botaniniai objektai		
6.	Alkūnų ąžuolas	Molėtų r. sav., Joniškio sen., Paneriškių k.
7.	Alkūnų pušis	Molėtų r. sav., Joniškio sen., Giedraitiškių k.
8.	Dvikamienė pušis	Molėtų r. sav., Inturkės sen., Streipūnų k. Labanoro regioninis parkas, Lakajų kraštovaizdžio draustinis
9.	Juodenėnų trikamienė pušis	Molėtų r. sav., Joniškio sen., Juodenėnų k.
10.	Šaukšteliškių ąžuolas	Molėtų r. sav., Luokesos sen., Šaukšteliškių k.
11.	Virintos ąžuolas	Molėtų r. sav., Alantos sen., Klabinių k., Virintos hidrografinis draustinis

Duomenų šaltinis: Saugomų teritorijų kadastras

Europos Komisija 2020 m. gegužės mėn. pristatė ES biologinės įvairovės strategiją iki 2030-ųjų metų, skirtą kovoti su biologinės įvairovės nykimo veiksniais ją saugant ir atkuriant, skatinant aplinkos, ekonomikos ir socialinių sričių pokyčius. ES biologinės įvairovės strategija siekiama, kad Europos biologinė įvairovė iki 2030 metų pradėtų atsigauti ir kovoti su pagrindiniais biologinės įvairovės nykimo veiksniais, pvz., netausiu sausumos ir jūros naudojimu, gamtos išteklių pereikvojimu, tarša, klimato kaita. Joje siūloma nustatyti privalomus tikslus, padėsiančius atkurti pažeistas ekosistemas ir upes, gerinti saugomų ES buveinių ir rūšių būklę, mažinti taršą, žalinti miestus, stiprinti ekologinį ūkininkavimą bei kitą biologinei įvairovei palankią ūkininkavimo praktiką, gerinti miškų būklę. Naujoje Biologinės įvairovės strategijoje yra numatyta saugomų teritorijų plėtra visoje ES – iki tam tikro laiko 30 proc. žemės (t.y. sausumos) ir 30 proc. vandens teritorijos turi būti saugoma. Šiuo metu ES vidutiniškai saugoma 26 proc., tačiau numatyta, kad augimas turėtų padidėti mažiausiai dar 4 procentais. Kiek mažesnis skaičius numatytas Lietuvos bendrajame plane – kalbama apie 2 proc. Europos Sąjungos biologinės įvairovės strategijoje rašoma, kad 10 procentų saugomų teritorijų turėtų būti griežtai saugomos. Tai reiškia, kad Lietuvoje aukščiausio lygio saugos teritorijų turėtų būti 10 procentų ir tai turėtų būti rezervatai. Apytiksliai skaičiuojant šiandien Lietuvoje jie sudaro apie 1 proc., o pagal Europos Sąjungos ambiciją reikėtų 10 procentų.

Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje saugomos teritorijos užima apie 19 %, iš kurių rezervatai – mažiau nei 1 %. Siekiant Biologinės įvairovės strategijoje ir Lietuvos Respublikos bendrajame plane nustatytų tikslų tokio lygio saugomų teritorijų plotas turėtų didėti. Tačiau šio tikslo įgyvendinimas nėra savivaldybės kompleksinio teritorijų planavimo uždavinys ir turėtų būti sprendžiamas rengiant specialiuosius saugomų teritorijų dokumentus.

7.3. Konceptijos sprendinių nuostatos saugomų teritorijų atžvilgiu

Saugomose teritorijose bei Europos ekologinio tinklo Natura 2000 teritorijose veikla vykdoma vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu, saugomų teritorijų planavimo dokumentais bei kitais veiklą jose reglamentuojančiais teisės aktais. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendiniai galioja tiek, kiek neprieštarauja saugomas teritorijas bei veiklą jose reglamentuojantiems teisės aktams.

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 4 straipsnio 4 punktą, Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi aukštesnę teisinę galią už savivaldybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir privalomai taikomi savivaldybės rengiant, keičiant ar koreguojant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Siekiant išvengti dviprasmiškų bendrojo plano ir saugomos teritorijos specialiųjų planų (Asvejos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas, Asvejos regioninio parko tvarkymo planas bei rengiama Asvejos regioninio parko planavimo schema, Labanoro regioninio parko ir jo zonų ribų planas, Labanoro regioninio parko tvarkymo planas) sprendinių interpretavimo bei papildomos naštos koreguojant ar keičiant saugomos teritorijos specialiųjų planų sprendinius, savivaldybės administracijos direktoriui (bendrojo plano organizatoriui) keisti atitinkamai ir savivaldybės teritorijos bendrąjį planą, Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomos vientisos funkcinės zonos – regioninių parkų teritorijos zonos. Šiose funkcinėse zonose teritorijų vystymas bei veikla jose bendrojo plano apimtyje nedetalizuojami, nurodoma, jog veikla vykdoma pagal saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

Šio bendrojo plano koncepcijos sprendiniuose laikomasi principo, kad Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus valstybinių parkų teritorijas (kur teritorija vystoma vadovaujantis aukščiau minėtais saugomų teritorijų specialiaisiais planais), nenumatomos naujos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos kitose saugomose teritorijose – draustiniuose, Natura 2000 teritorijose. Draustiniuose bei Natura 2000 teritorijose pagal atskirą teritorijos pobūdį numatomos miškų ir miškingų teritorijų, vandenų, žemės ūkio teritorijų ar Asvejos regioninio parko, Labanoro regioninio parko funkcinės zonos. Pagal šių teritorijų jautrumą, lygiagrečiai funkciniam zonavimui formuojamos atitinkamos kraštovaizdžio tvarkymo zonos, kurios nusako konservacinės apsaugos, tausojantį naudojimą.

Saugomų teritorijų sąrašas teikiamas Molėtų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos brėžinyje.

7.4. Želdynų sistema

Siekiant išsaugoti kraštovaizdžio struktūrą, biologinę įvairovę ir istorinę vertę, palaikyti teritorijos ekologinį stabilumą, gerinti žmonių gyvenamosios ir darbo aplinkos sąlygas, yra formuojama želdynų sistema. Želdynų sistema yra savivaldybės teritorijos dalis, taip pat sudaranti gamtinio karkaso dalis, plėtojama kaip funkciškai tikslinga ir kompozicijos požiūriu vientisa struktūra. Želdynų sistema turi atspindėti būdingus gamtinius ir kultūrinius kraštovaizdžio struktūros elementus, užtikrinti gyventojų rekreacinius poreikius. Želdynų sistemą sudaro viešieji atskirieji želdynai – parkai, skverai, miesto ar miestelio sodai, žaliosios jungtys ir priklausomieji želdynai. Dėl plano mastelio nevaizduojamos atskiros želdynų teritorijos, tačiau siekiant užtikrinti subalansuotą želdynų apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo plėtrą, patenkinti įvairių

visuomenės grupių poreikius ir užtikrinti želdynų išsaugojimą Molėtų rajono savivaldybėje taikomi šie želdynų vystymo, apsaugos ir tvarkymo principai:

- Įteisinti želdyno statusą (kai šis statusas dar nėra suteiktas).
- Želdynuose saugoma ir gausinama biologinė įvairovė.
- Nemažinamas Molėtų rajono savivaldybės bendrasis atskirųjų želdynų plotas.
- Didinamas želdynų plotas rekonstruojant ir/ar atkuriant istorinius želdynus, išsaugant medžių alėjas.
- Išsaugoti brandžius, ekologiškai bei estetiškai vertingus želdinius ir medynus visoje savivaldybės teritorijoje.
- Atskirieji ir priklausomieji želdynai kuriami ir tvarkomi teisės aktuose nustatyta tvarka.
- Želdynų sistemos dalys, esančios saugomose teritorijose, įskaitant ir apsaugos zonas, tvarkomos ir naudojamos, apsaugos ir naudojimo režimas joms nustatomas vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu ir kitais teisės aktais.
- Užtikrinti želdynų ir želdinių inventorizavimą ir apskaitą, jų būklės stebėseną, duomenų bazės sukūrimą (skaitmeninės ir geoinformacinės).

7.5. Naudingųjų iškasenų telkiniai

Molėtų rajono teritorijoje esančių naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo rekomendacinis prioritetizavimas atliekamas, įvertinant ir atsižvelgiant į kasybos veiklą limituojančius įstatymus (Žemės gelmių įstatymas, Saugomų teritorijų įstatymas, Miškų įstatymas) bei savalaikę naudingųjų iškasenų rinkos situaciją. Prioriteto tvarka, pirmiausiai rekomenduojama eksploatuoti tuos naudingųjų iškasenų telkinius, kurių naudojimui yra mažiausiai apribojimų, o jų eksploatavimas galimai kelia mažiausiai aplinkosauginio pobūdžio konfliktų. Naudingųjų iškasenų eksploatavimas ir išnaudotų telkinių rekultivacija vykdoma, remiantis Žemės gelmių įstatymu bei kitais teisės aktais (2006 m. spalio 3d. įsakymas Nr. DI-444 „Dėl naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“), taip pat ir konkrečiais naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo ir rekultivacijos planais. Išnaudojus žemės gelmių išteklius, turi būti rekultivuojami, pagal galimybes atkuriant buvusias ekosistemas, o pažeistų plotų neturi būti daugiau negu turėtų būti pagal gavybos apimtį ir technologiją. Pagrindinės pažeistos žemės rekultivavimo ir tikslinio panaudojimo kryptys yra šios: miškų įveisimas; uoginių, vaistinių ir kitų naudingųjų augalų auginimas; vandens telkinių įrengimas; žemės ūkio naudmenos; statybos ir rekreacijos plotai (jei tokia galimybė numatoma pagal funkcinės zonos sprendinius); plotai natūralioms ekosistemoms bei biologinei įvairovei atsikurti ir jau atsikūrusiai biologinei įvairovei išsaugoti. Kiekvienu konkrečiu atveju kasybos plotų žemės rekultivavimo ir tikslinio panaudojimo kryptį apibūdina šio bendrojo plano keitimo kraštovaizdžio tvarkymo zonų nuostatos, funkcinis zonavimas, teritorijos naudojimo privalomieji reikalavimai.

Esami žemės gelmių išteklių telkiniai bei žemės gelmių telkiniai, kurie bus užregistruoti po bendrojo plano keitimo patvirtinimo ir nenurodyti šiuose bendrojo plano keitimo sprendiniuose, plotai tvarkomi ir veikla juose vykdoma vadovaujantis Žemės gelmių įstatymu, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu, kitais šią veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Naudingųjų iškasenų telkiniai, esantys saugomose teritorijose, tvarkomi vadovaujantis ir Saugomų teritorijų įstatymu, kitais saugomas teritorijas reglamentuojančiais teisės aktais, specialiaisiais planais.

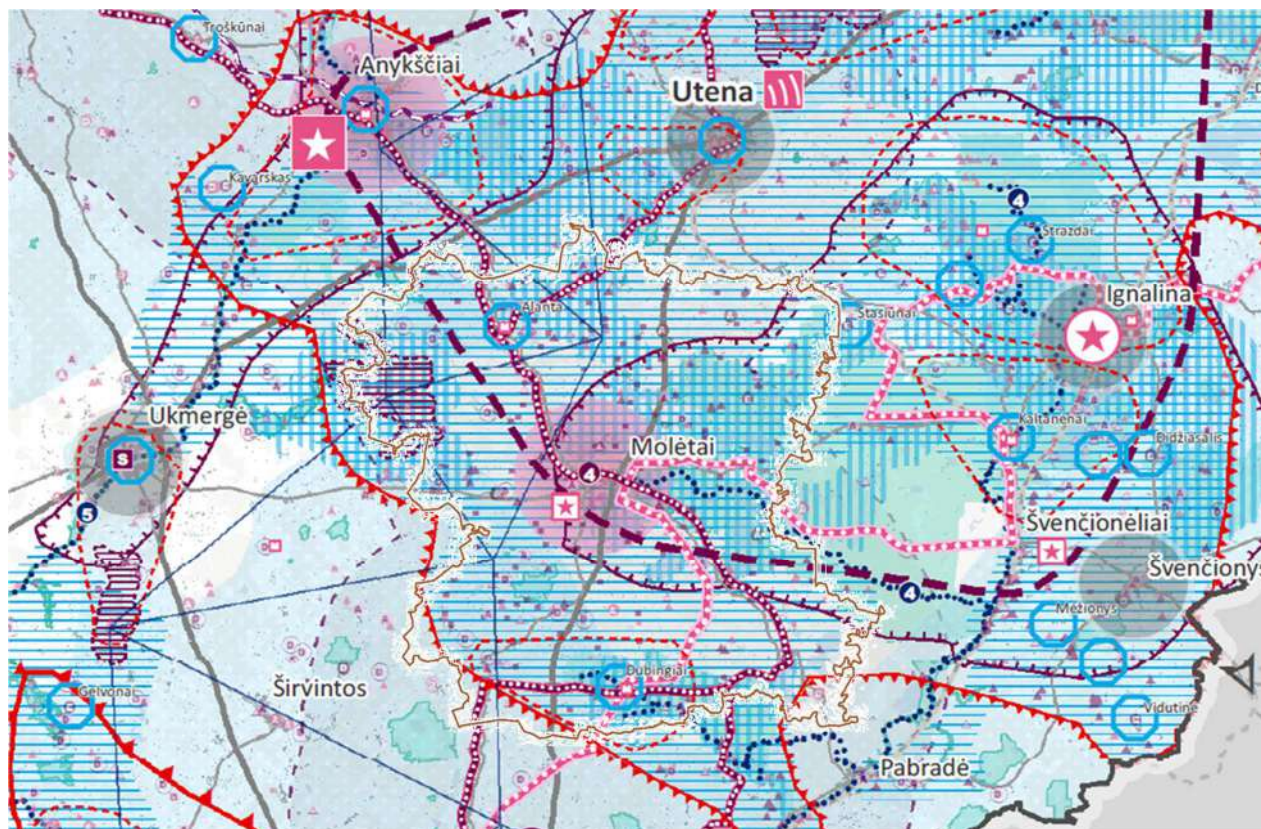
8. REKREACINIS POTENCIALAS

Formuojant Molėtų rajono savivaldybės rekreacijos ir turizmo vystymo kryptis, atsižvelgiama į turimus rekreacinius išteklius, įvertinamos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiojo plano, Nacionalinio lygmens autoturizmo specialiojo plano, Molėtų rajono savivaldybės 2018-2024 metų strateginio plėtros plano bei kitų dokumentų nuostatos. Iškiriamos šios pagrindinės rekreacijos ir turizmo vystymo kryptys:

- Molėtų rajono savivaldybės rekreacinio potencialo atskleidimas (taip pat įveiklinimas gamtinių rekreacinių išteklių (ypač vandens telkinių), nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (galimų pritaikyti turizmui ir rekreacijai)).
- Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas plėtojant bei papildant turistinius maršrutus patogia paslaugų ir aptarnavimo infrastruktūra.
- Pažintinių oro, sausumos, vandens, žvaigždžių takų, panaudojant gamtinius ir kultūrinius turizmo išteklius, įrengimas.
- Molėtų kurortinės teritorijos kūrimas ir vystymas.
- Draugiško gamtai ekoturizmo vystymas.
- Unikalių turizmo paslaugų kūrimas.
- Naujų aktyvaus pramoginio turizmo produktų kūrimas ir jų plėtrai reikalingų sąlygų sudarymas.
- Videniškių-Baltadvario komplekso restauravimas ir pritaikymas visuomenės ir turizmo poreikiams.
- Sakralinių objektų restauravimas ir pritaikymas visuomenės ir turizmo poreikiams.
- Turizmo sezoniškumo mažinimas.
- Skatinamos investicijos į turistinį įvaizdį formuojančią infrastruktūrą, rinkodaros priemonės, paslaugų kokybės gerinimą ir įvairovę.
- Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro veiklos plėtra ir turizmo informacinės sistemos stiprinimas.
- Molėtų rajono turizmo rinkodaros įgyvendinimas.
- Turizmo sektoriaus paslaugų kokybės gerinimas ir darbuotojų gebėjimų stiprinimas.
- Darnaus turizmo produktų įvairovės kūrimas ir viešinimas.
- Molėtų rajono viešųjų erdvių pritaikymas ir panaudojimas kultūros ir turizmo reikmėms.
- Siekiama kultūros paslaugų įtraukties plėtojant rekreacijos ir turizmo sritį.
- Dalyvauti kultūros kelių projektuose. Įveikinti ir aktualizuoti kultūros kelius, saugant kultūros paveldą, suteikiant kuo daugiau kultūrinių, rekreacinių, edukacinių, bendruomeninių funkcijų kultūros paveldo ištekliams: objektams, kompleksams ir vietovėms.
- Partneriauti su kitoms savivaldybėmis, planuojant bendrą turizmo ir rekreacinės infrastruktūros plėtrą, jų aptarnavimą, nematerialaus paveldo sklaidą.

Kultūros kelias – kultūros, švietimo, kultūros paveldo ir turistinio bendradarbiavimo projektas, kuriuo siekiama sukurti ir populiarinti vieną ar kelis su istoriniu keliu, kultūros koncepcija, išskirtinės svarbos asmenybe ar reiškiniu susijusius turizmo maršrutus, reikšmingus puoselėjant europinių vertybių supratimą ir pagarbą joms.

Molėtų rajono savivaldybės rekreacijos ir turizmo sistemą sudaro: 5 rekreacijos ir turizmo paslaugų (aptarnavimo) centrai – Molėtai (pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą regioninio lygmens turizmo paslaugų centras), Mindūnai, Inturkė, Dubingiai, Balninkai; turizmo paslaugos; rekreacijos ir turizmo ištekliai (traukos objektai ir vietovės); rekreacijos ir turizmo infrastruktūra (rekreacijos ir turizmo objektai bei rekreacijos ir turizmo jungtys).

Saugomi, integruojami ir įveiklinami kraštovaizdžiai

Kultūrinio kraštovaizdžio arealai ir vietovės

- Archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Kaimiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Techninio inžinerinio kultūrinio kraštovaizdžio arealai

- Miestietiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovė
- Kaimiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovė
- Archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovė

Gamtiniai kraštovaizdžio arealai ir vietovės

- Ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealai ir vietovės

Formuojami išskirtinės visuotinės vertės kraštovaizdžiai

- UNESCO pasaulio vertybių išskirtinės vertės kultūriniai kraštovaizdžiai
- Struvės geodezinio lanko techninis inžinerinis kultūrinis kraštovaizdis
- Pajūrio-pamario kraštovaizdžio vizualinė apsaugos zonos riba

Rekreacijos ir turizmo vystymo kryptys

- Nacionalinio lygmens rekreacijos aptarnavimo centras
- Regioninio lygmens rekreacijos aptarnavimo centras
- Kiti vystytini rekreacijos aptarnavimo centrai
- Plėtojamas kurortas
- Plėtotina kurortinė teritorija

- Kurortinės teritorijos prioritetą, siekiant kurorto statuso

- Prioritetą, siekiant kurortinės teritorijos statuso

- Kuriami regioniniai kompetencijų centrai

- Geologinių objektų įveiklinimo potencialas

- Didelio rekreacinio potencialo teritorijos

- Vystomi ir kuriami rekreaciniai parkai

Įveiklinama kultūrinė infrastruktūra

- Įveiklinami Šv. Jokūbo kultūros keliai

- Šv. Jokūbo kelio įveiklinimo arealas

- Esamos ir vystomos EuroVelo trasos

- Atkuriamas siaurasis geležinkelis

- Vandens turistinės trasos

Saugomi ir įveiklinami kraštovaizdžio kultūrinio identiteto kultūros paveldo arealai

- Nacionalinės reikšmės kultūros paveldo arealai

- Regioninės reikšmės kultūros paveldo arealai

- Valstybės istorijai reikšmingo paveldo arealai

Urbanistinių centrų partnerystės

- Prioritetinė partnerystė, įveiklinanti esamus geologinius objektus
- Prioritetinė partnerystė siekiant mažinti turizmo paslaugų sezoniskumą
- Partnerystė įveiklinant kultūrinius ir gamtinius išteklius

Susisiekimo sistemos vystymas

- Planuojama Rail Baltica geležinkelio linija
- Planuojamas daugiaviečių mažasis uostelis

8.1 pav. Iškarpa iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, brėžinio „Kultūros politika ir rekreacija“

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą Molėtų rajono savivaldybė patenka į įveiklinamą archajiškąjį, kaimiškąjį kraštovaizdį, rytinė bei pietinė savivaldybės teritorijos dalys, apimančios ir Labanoro bei Asvejos regioninių parkų teritorijas, priskiriamos prie ypač vertingo (saugomo) šalies estetinio, kultūros paveldo potencialo arealų ir vietovių ir turinčių didelį rekreacinį potencialą. Plėtojant Molėtų rajono savivaldybės turizmo infrastruktūrą ir paslaugas, bus svarbu išlaikyti tęstinumą ir kurti infrastruktūrą, skirtą turizmo paklausai didinti ir pritaikyti specialiųjų poreikių turintiems asmenims. Siekiant įgyvendinti kultūros paveldo objektų viešosios ir privačios infrastruktūros plėtros projektus, turi būti užtikrintas objektų tvarkybos užbaigtumas, šių objektų įveiklinimas ir siūlomų paslaugų kompleksškumas.

Kaip saugomo, integruojamo ir įveiklinamo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais išskiriami Dubingių ir Alantos miesteliai (istorinės miestelių dalys, įrašytos į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą). Molėtams suteikiamas prioritetas siekiant kurortinės teritorijos statuso, taip stiprinant turizmo ir rekreacijos potencialą Rytų Lietuvoje ir siekiant regiono gyvybingumo (kurortinėje teritorijoje skatinti sveikatinimo ir sanatorinio gydymo įstaigų, viešosios ir privačios turizmo infrastruktūros plėtrą, tirti ir pritaikyti vietinių žemės gelmių išteklių potencialą (sapropelis, terminis mineralinis vanduo)). Molėtų rajono savivaldybėje Lietuvos Respublikos bendrojo plano sprendiniais siekiama iki 2025 m. gerinti kultūros paslaugų prieinamumą, kurti horizontalias ir mišrias partnerystes įveiklinant Molėtų areale esančio dominuojančio paveldo – dvarų, dvarų sodybų, etnokultūrinio paveldo ir architektūros arealus, Dubingių memorialinio paveldo arealą. Integruoti urbanistinio paveldo – istorinių miesto dalių paveldo arealus į miestų darnaus vystymosi plėtros procesus ir skatinti regiono turizmo ir rekreacijos procesus, kuriant bendras koordinuotų veiksmų plėtros programas ir strategijas. Taip pat siekiama prioritetą skirti Zarasų–Anykščių–Ignalinos kurortinių teritorijų kartu su Molėtais ir Švenčionėliais regioninio lygmens partnerystei. Plėsti bendradarbiavimą, išnaudojant esamus konkurencinius pranašumus, siekiant didinti lankytojų skaičių ir mažinti sezoniskumą. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas numato rekreacinio parko ties Balninkais steigimą. Rekreaciniuose parkuose ir kompleksuose vystomos viešosios ir privačios turizmo paslaugos (apgyvendinimo, maitinimo, sveikatingumo, viešbučių, gydyklų, kempingų, stovyklų, stovyklaviečių, pramogų ir kt.), ypač plėtojama ir įrengiama viešoji turizmo infrastruktūra (papildymai, dviračių, pėsčiųjų, slidžių, riedučių takai ir trasos, sporto, ir sveikatinimo įrenginiai ir kita), gausinami rekreaciniai želdiniai ir esamų miškų pagrindu formuojami miško parkai. Iki 2025 m. LRBP sprendiniais rekomenduojama parengti Balninkų šalies rekreacinio parko ar rekreacinio regioninio parko strateginį dokumentą.

Molėtų rajono savivaldybės teritorija praeina nacionalinio lygmens autoturizmo trasos „Šv. Jokūbo Vilniaus kultūros kelias“, „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“, „Aukštaitijos parkų žiedas“. Europos etnokosmologijos muziejus ir Alantos dvaro sodyba siejami su Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų tinklu. Skatintina turizmo paslaugų plėtra (motelio, kempingo ir kt.) prie nacionalinio lygmens autoturizmo trasų visur, kur to nedraudžia teisės aktais nustatyti veiklos apribojimai. Atsižvelgiant į Molėtų rajono savivaldybės rekreacinius ir turistinius išteklius, lankytojų objektų, sietinų su įvardintomis autoturizmo trasomis sąrašą, galima pildyti siūlant ir į objektus, atitinkančius pagrindinius lankytojiems objektams taikomus kriterijus.

Molėtų kurortinė teritorija

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą Molėtų miestui suteiktas prioritetas siekiant kurortinės teritorijos statuso. Bendrojo plano keitimo koncepcijos apimtyje atlikta Molėtų rajono vietovių

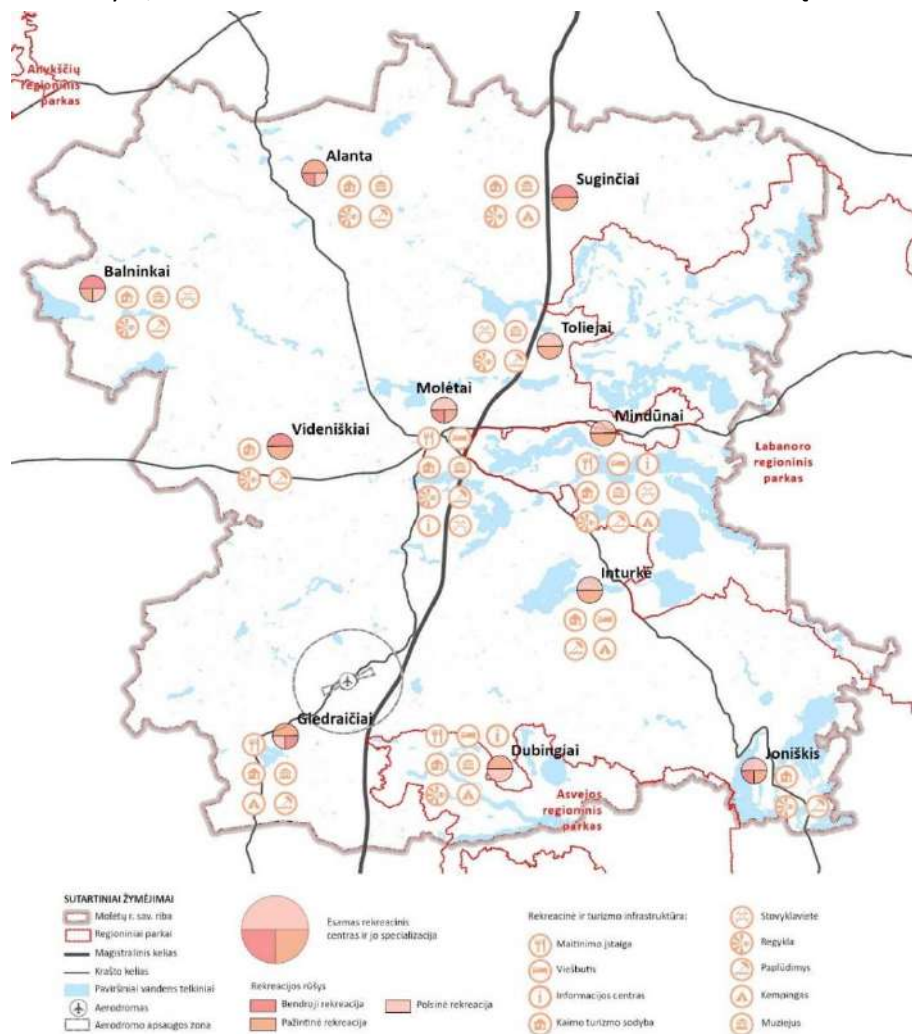

rekreacinio potencialo analizė, sukurta Molėtų kurortinės teritorijos idėja ir nustatytos rekomenduojamos Molėtų kurortinės teritorijos ribos.

Molėtų rajono vietovių rekreacinio potencialo analizė atlikta skirtingais aspektais:

- *Esama gyvenviečių turizmo ir rekreacinė infrastruktūra* – tiriamas turizmo ir rekreacinių viešųjų paslaugų pasiskirstymas rajone;
- *Vaizdingumas* – analizuojamas vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų, kitų vertingų apžvalgos taškų išsidėstymas rajono teritorijoje, rajono teritorijų vaizdingumo laipsnis, skirtingų miškų išsidėstymas bei identifikuojamos ypač saugomo šalies estetinio potencialo arealai ir vietovės;
- *Turizmo ir rekreacijos turinio sklaida* – identifikuojami rekreacijos ir turizmo objektų bei nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sankauptų arealai, analizuojamas pėsčiųjų, autotransporto, vandens transporto, dviračių turizmo trasų išsidėstymas Molėtų rajono teritorijoje;
- *Funkcinis zonavimas (pagal Labanoro ir Asvejos regioninių parkų tvarkymo planus)* – įvertinamos rekreacijos ir turizmo vystymo galimybės Labanoro bei Asvejos regioninių parkų teritorijose.

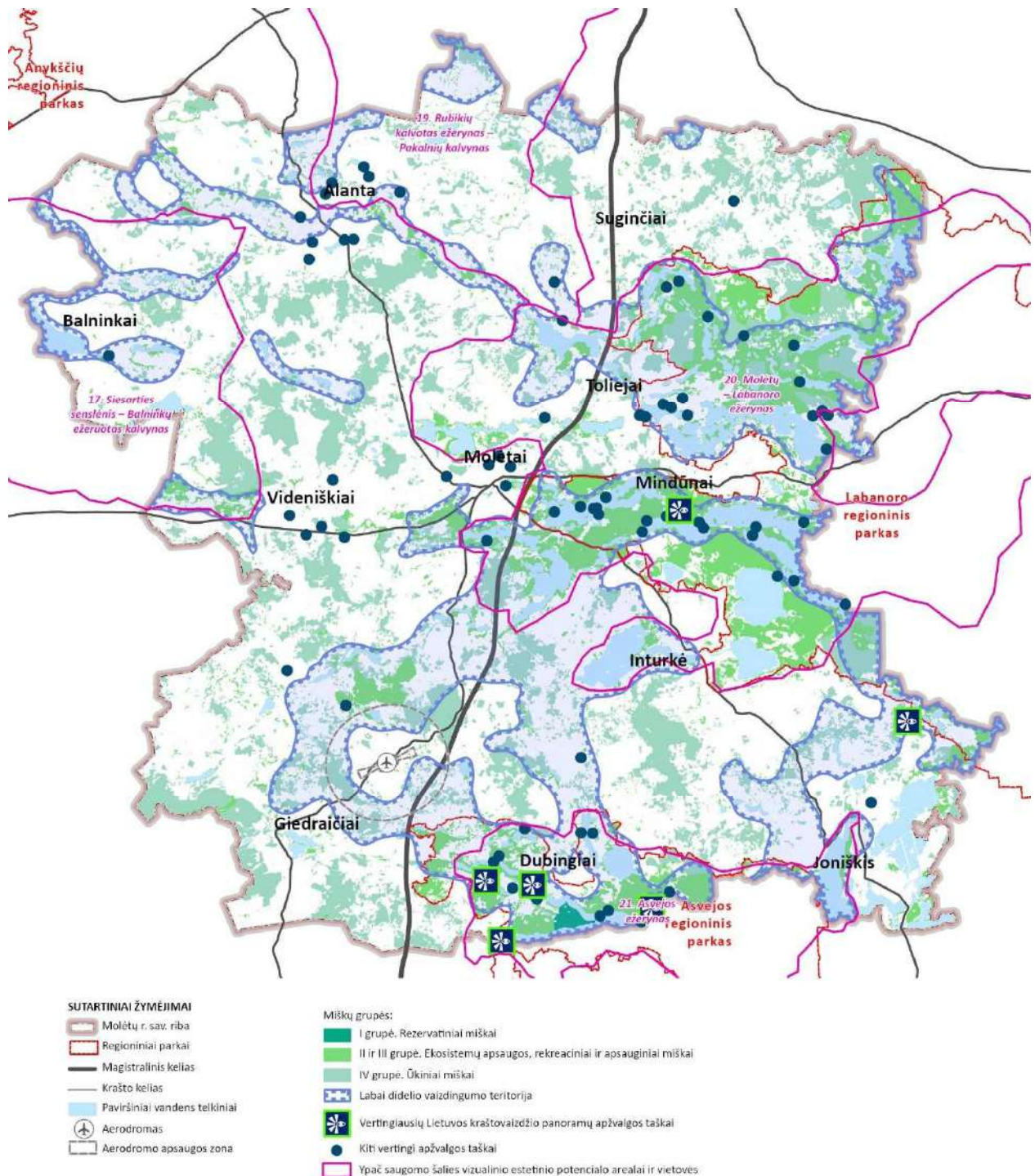
Pirmasis Molėtų rajono rekreacinio potencialo analizės sluoksnis – esama gyvenviečių turizmo ir rekreacinė infrastruktūra. Jame nustatyta, kad didžiausia turizmo ir rekreacinės infrastruktūros įvairovė Molėtų rajono savivaldybėje yra išsidėsčiusi Molėtuose, Mindūnuose ir Dubingiuose. Tuo tarpu, mažiausia – Joniškyje ir Videniškiuose (8.2. pav.).

8.2. pav. Esama Molėtų rajono gyvenviečių turizmo ir rekreacinė infrastruktūra

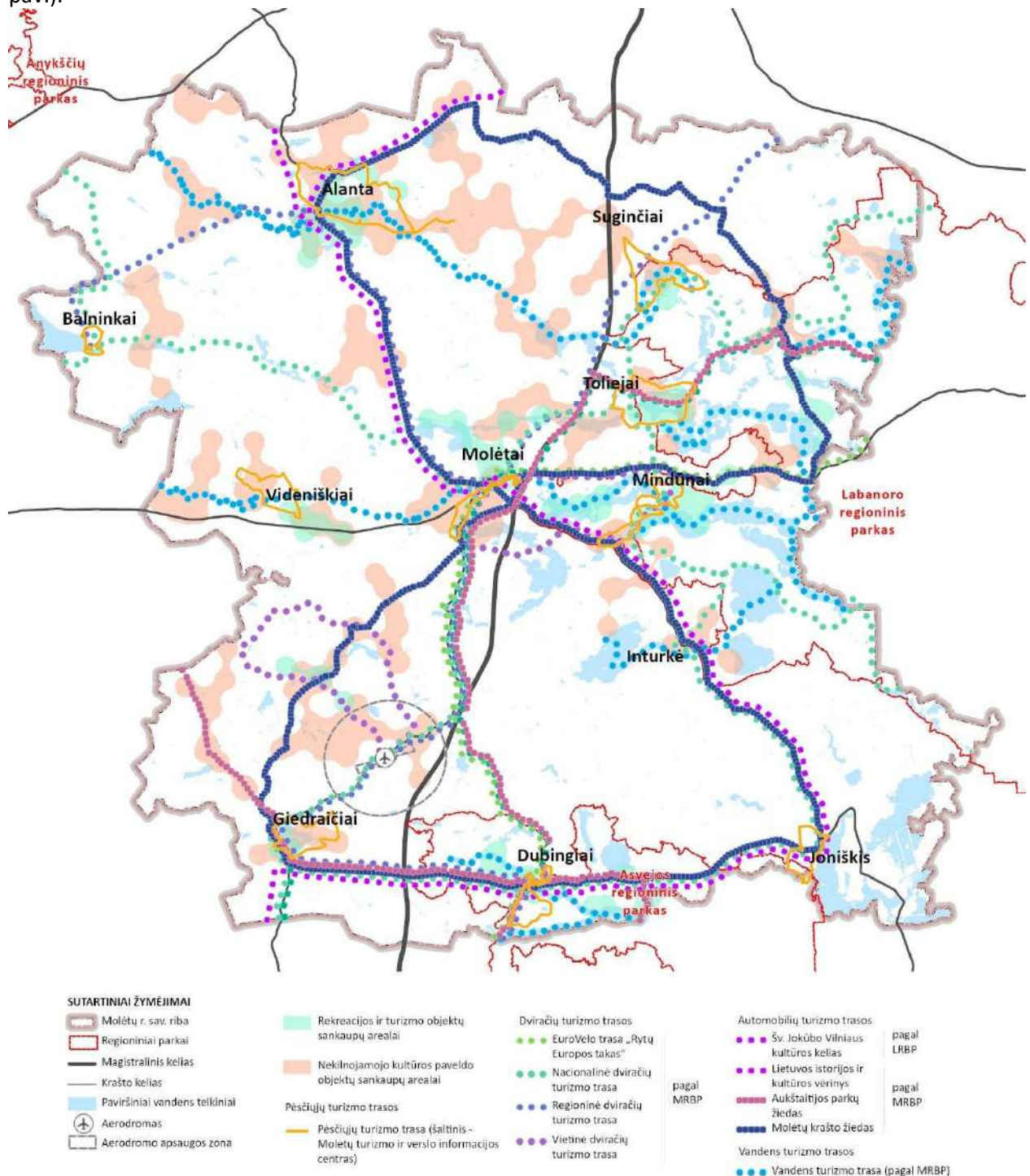
Kitas analizės aspektas – Molėtų rajono savivaldybės teritorijos vaizdingumas. Vertingiausi Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškai išsidėstę šalia Mindūnų, Dubingių ir šiaurėje nuo Joniškio. Tiek ekosistemų apsaugos, rekreacinių ir apsauginių miškų, tiek vaizdingiausios rajono teritorijos, tiek ežerų, regyklų išsidėstymas rodo, kad savo kraštovaizdžiu vertingiausia teritorija yra ties Dubingiais ir Labanoro regioniniame parke (8.3. pav.).

8.3. pav. Molėtų rajono savivaldybės teritorijos vaizdingumas

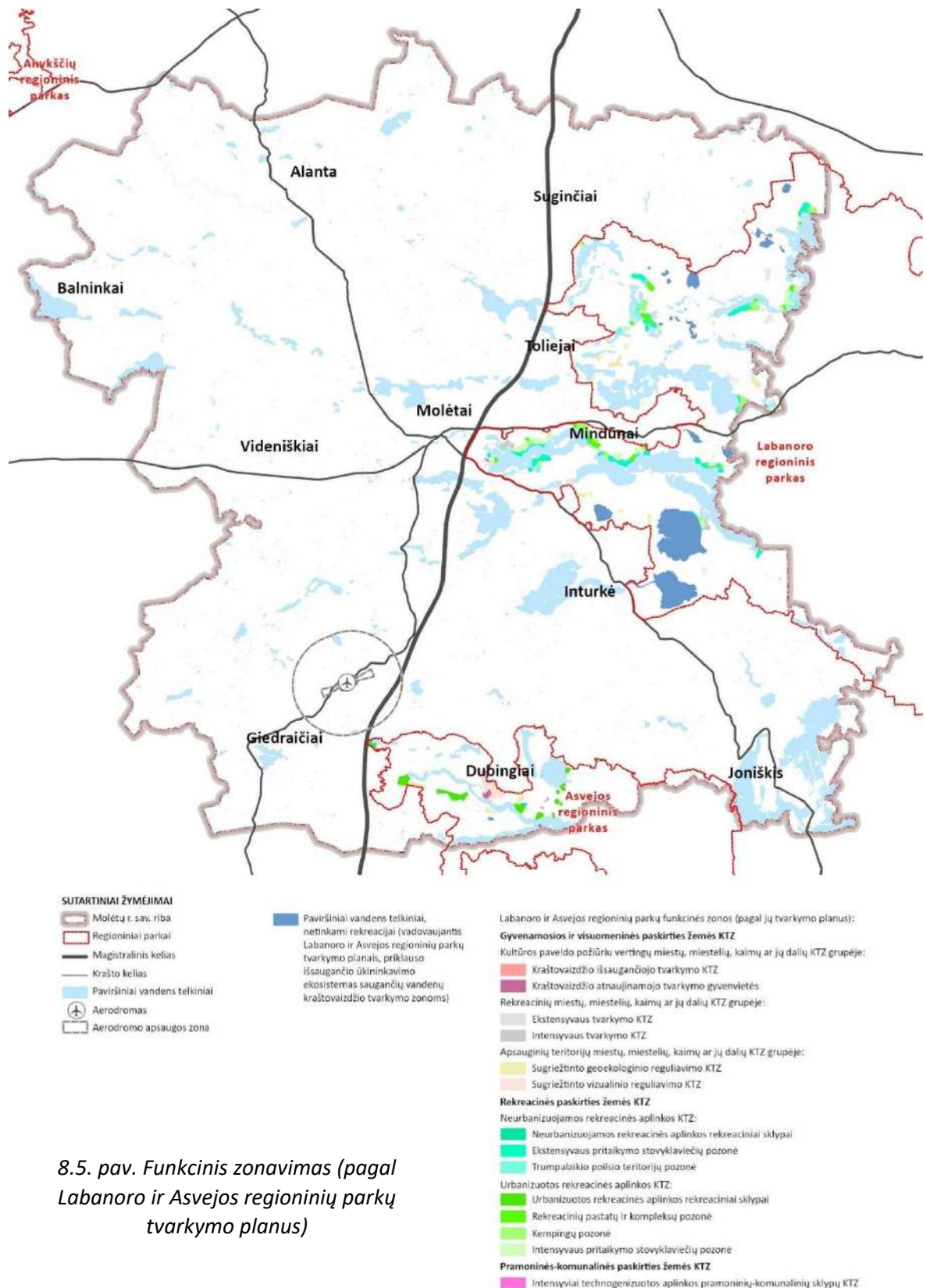

Trečiasis analizės sluoksniu – turizmo ir rekreacijos turinio sklaida rajone. Identifikuota, kad nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sankaupų arealai labiau išsidėstę rajono vakaruose ir šiaurėje. Tuo tarpu, didžiausi rekreacijos ir turizmo objektų sankaupų arealai telkiasi ties Molėtais, Mindūnais, Toliejais, Dubingiais ir Alanta. Kiek mažesni – ties Videniškais, Giedraičiais bei Molėtų observatorija. Tankumu ir įvairove pasižymintis turizmo trasų tinklas išsidėstęs Labanoro regioniniame parke bei ties Dubingiais (8.4 pav.).

8.4. pav. Turizmo ir rekreacijos turinio sklaida Molėtų rajone

Taip pat atlikta Labanoro ir Asvejos regioninių parkų tvarkymo planuose nusakyto funkcinio zonavimo analizė. Nustatyta, kad daugiausia rekreacinės paskirties žemės, potencialios įvairiems turizmo bei rekreacijos objektams plėtoti, telkiasi ties Asvejos, Balčio, Aiseto, Galuonio, Baltųjų Lakajų, Siesarčio

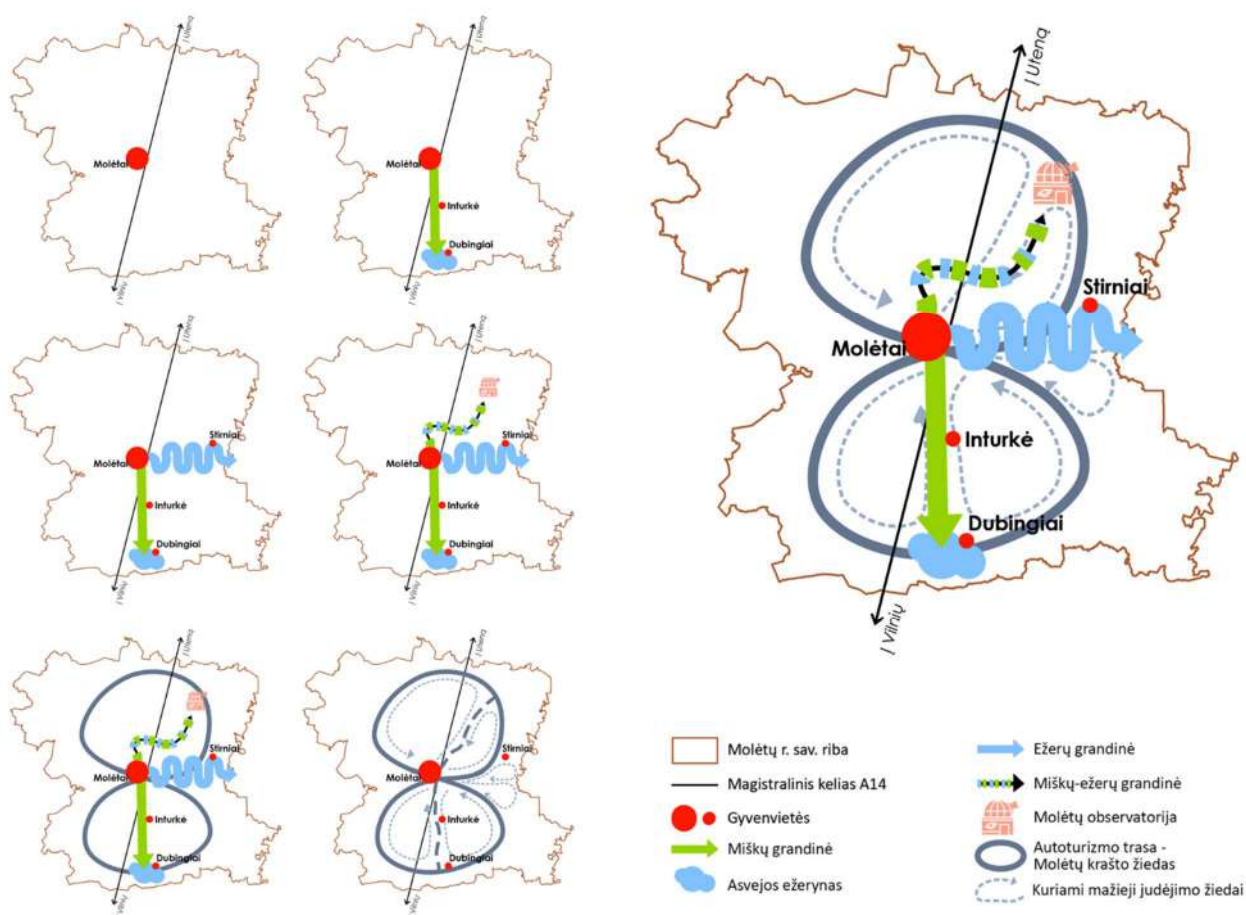

8.5. pav. Funkcinis zonavimas (pagal Labanoro ir Asvejos regioninių parkų tvarkymo planus)

ežerais, o Urkio, Kertuojų ir Išnarų ežerai – ežerai, netinkami rekreacijai (vadovaujantis Labanoro ir Asvejos regioninių parkų tvarkymo planais, priklauso išsaugančio ūkininkavimo ekosistemas saugančių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonoms) (8.5. pav.).

Ieškant idėjos Molėtų kurortinei teritorijai buvo siekta išsiaiškinti, kokie yra pagrindiniai komponentai, atskleidžiantys Molėtų krašto unikalumą. Identifikuoti tokie Molėtų rajono įvaizdį ir aukštą rekreacinę-turizmo vertę kuriantys pagrindiniai elementai kaip Lietuvos etnokosmologijos muziejus, Molėtų astronomijos observatorija, Dubingių žirgynas, Labanoro bei Asvejos regioniniai parkai su juose besitelkiančiais ežerynais ir miškų masyvais, vertingomis panoramomis. Siekiant apjungti šiuos elementus į sistemą (Molėtų kurortinę teritoriją) identifikuotos trys savo kraštovaizdžio pobūdžiu unikalios teritorijos atšakos: Asvejos regioninio parko ir Dubingių link – miškų grandinė, Stirnių ir rytų link – ežerų grandinė bei Molėtų astronomijos observatorijos link – miškų-ežerų grandinė, atskleidžiančios skirtingus Molėtų krašto „veidus“. Na, o į sistemą įtraukta autoturizmo trasa „Molėtų krašto žiedas“ tas skirtingas atšakas apjungia skersiniais ryšiais ir taip sukuriama mažieji autoturizmo trastos judėjimo žiedai, suteikiantys galimybę rinktis maršrutą. Molėtų kurortinės teritorijos idėją detalčiau paaikšina koncepcinės schemos (8.6. pav.).

8.6. pav. Molėtų kurortinės teritorijos koncepcinės schemos

Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 12d. nutarimu Nr. 350 „Dėl Reikalavimų kurorto ir kurortinės teritorijos statusui suteikti tvarkos aprašo patvirtinimo“, Molėtų kurortinės teritorijos fizinio pagrindo formavimui aktualūs šie reikalavimai:

- Pėsčiųjų ir dviračių sveikatingumo ir pažintinių takų sistema;
- Lankytini objektai, paplūdimiai ir kita infrastruktūra;
- Ne mažiau kaip 50 procentų kurorto ar kurortinės teritorijos ploto turi užimti:
 - kitos paskirties žemės: rekreacinės teritorijos, bendro naudojimo teritorijos ir (ar) atskirųjų želdynų teritorijos žemės sklypai;
 - žemės ūkio paskirties žemės – rekreacinio naudojimo žemės sklypai;
 - miškų ūkio paskirties žemės: ekosistemų apsaugos miškų, rekreacinių miškų ir (ar) apsauginių miškų sklypai;
 - vandens ūkio paskirties žemė.

Visus paminėtus reikalavimus siūloma Molėtų kurortinė teritorija atitinka. Trečiasis reikalavimas buvo patikrintas skaičiavimais. Siūlomos Molėtų kurortinės teritorijos ribos pavaizduotos koncepcijos grafinėje dalyje.

9. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Molėtų rajono susisiekimo sistemos vystymo sprendiniai atitinka šalyje formuojamas susisiekimo vystymo nuostatas, apimančias darnios, aplinkai nekenksmingos, konkurencingos ir didelę pridėtinę vertę kuriančios susisiekimo sistemos aspektus. Išskiriami šie svarbiausi susisiekimo sistemos ir jos infrastruktūros aspektai:

- Susisiekimo kokybės rajono viduje kėlimas. Keičiant bendrąjį planą akcentuojamas gyvenamųjų vietovių su rajono centru – Molėtų miestu – junglumo didinimas, taip pat gyvenamųjų vietovių tarpusavio, gyvenamųjų vietovių su rajono traukos objektais (ekonominės, turistinės svarbos) junglumas. Pažymėtina, kad kokybė turi būti keliama taikant ne tik infrastruktūrines, bet ir organizacines priemones susisiekimo paslaugų gerinimui.
- Visų eismo dalyvių eismo saugos užtikrinimas. Akcentuojama ypatinga svarba jautriausių eismo dalyvių (pėsčiųjų ir dviratininkų) saugaus eismo sąlygų gerinimui, būtinųjų infrastruktūrinių priemonių įrengimui (pėsčiųjų, dviračių takai, nuraminto eismo zonos pėsčiųjų koncentravimosi teritorijose), avaringiausiuose kelių ruožuose atitinkamų priemonių diegimui (rekonstrukcija, greičio ribojimo ir kt. priemonės).
- Alternatyvių kelių būdų (pėsčiųjų, bevariklio transporto, kitų riedėjimo priemonių, viešojo transporto naudojimo (per viešojo transporto priemonių kokybę, paslaugų efektyvumą lankstumą)) skatinimas;
- Alternatyvių degalų naudojimo galimybių užtikrinimas.

Koncepcijoje numatoma, kad perspektyvoje svarbiausias susisiekimo kelių transportui Molėtų rajone ir toliau išliks magistralinis kelias A14 Vilnius-Utena bei krašto keliai (Nr.114, Nr.115, Nr.119, Nr.172 ir Nr.173), užtikrinantys kaimyninių savivaldybių pasiekiamumą.

Susisiekimo dalies plėtros ir gerinimo sprendiniai susiję su vidinių rajono susisiekimo ryšių bei gyvenamųjų vietovių ir kasdienės traukos teritorijų ar pavienių objektų, koncentruojančių darbo vietas, turistinį potencialą turinčių teritorijų (objektų) junglumo gerinimo procesais. Junglumo sąvoka nėra tik naujų infrastruktūrinių priemonių įrengimas ar esamų gerinimas (pvz. valstybinės, vietinės reikšmės kelių, gatvių kokybinių sąlygų gerinimas, naujų tiesimas, pėsčiųjų, dviračių takų plėtra). Be įvardintų infrastruktūrinių priemonių, junglumas - tai ir organizacinių priemonių visuma, teikiant viešąsias paslaugas - vežant keleivius viešuoju transportu. Junglumą tarp gyvenamųjų rajono vietovių siūloma užtikrinti ne tik kokybiškais keliais, tačiau ir efektyviai veikiančiu viešuoju transportu, galimybėmis saugiai keliauti dviračiais, užtikrinant galimybę keliauti kombinuojant kelias skirtingas transporto rūšis (pvz. dviračiu ir viešuoju transportu, automobiliu ir viešuoju transportu ir pan.).

Molėtų rajono savivaldybėje stebimi teigiami pokyčiai dėl dviračių tinklo plėtros. Toliau plėtojant dviračių takų tinklą svarbu, kad bevariklio transporto naudojimui įrengiama infrastruktūra būtų nukreipta ne tik į turizmą ir rekreaciją, bet kaip ir jau minėta - į gyvenamųjų teritorijų junglumą su artimiausiais traukos centrais, mokymosi, darbo vietas koncentruojančių teritorijų pasiekiamumą. Molėtų rajonui yra parengtas dviračių takų infrastruktūros plėtros specialusis planas (Molėtų rajono dviračių takų infrastruktūros plėtros specialusis planas, patvirtintas tarybos 2014-02-27 ir Molėtų rajono dviračių takų infrastruktūros plėtros specialiojo plano korektūra, patvirtinta tarybos 2019-01-24), kuriame Molėtų rajono savivaldybėje suplanuota naujų valstybinės reikšmės tarptautinių trasų 44,1 km., valstybinės reikšmės regioninių trasų 239,8 km. ir 275,7 km. savivaldybės reikšmės trasų – iš viso: 559,5 km. dviračių trasų. Specialiajame plane taip pat planuojamos naujos poilsio aikštelių vietos, siūlomi dviračių maršrutai (kelionės pradžios vietos,

prioritetiniai dviračių maršrutai) bei dviračių turizmo populiarinimui skirtos rinkodaros priemonės. Numatomas tolimesnis Molėtų rajono dviračių takų infrastruktūros plėtros specialiojo plano sprendinių įgyvendinimas.

Laikomasi Molėtų rajono savivaldybės vietinio kelių tinklo vystymo, numatyto Molėtų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schemos keitime (TPD registracijos Nr.T00079313, patvirtintas 2016 10 20 Molėtų r. sav. tarybos). Šios schemos sprendiniuose numatyti planuojami apjungiamieji keliai, lygiagretūs magistraliniam keliui Nr. A14, numatyti Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius – Utena atkarpos zonoje. Suplanuoti Molėtų miesto aplinkkeliai tiek Molėtų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schemoje, tiek Molėtų miesto bendrojo plano keitime gali būti realizuoti pagal poreikį, parengus kaštų-naudos analizę.

Susisiekimo sistemos plėtros ir gerinimo perspektyva glaudžiai susijusi su maksimalios eismo saugos užtikrinimu ir palaikymu. Infrastruktūrinių susisiekimo sistemos elementų (kelių ir gatvių) gerinimo procesas koncepcijoje siūlomas per šių priemonių įgyvendinimą: rekonstravimo, remonto, dangos įrengimo priemonės; saugaus eismo priemonių įrengimą; transporto neigiamo poveikio aplinkai ir gyventojų sveikatai mažinimo priemonių diegimą.

Europos Komisijos transporto Baltojoje knygoje nustatytas strateginis siekis iki 2030 m. įprastiniu kuru varomų transporto priemonių skaičių sumažinti per pusę, o iki 2050 metų atsisakyti jų visiškai - tikslinga skatinti ir didinti elektromobilių aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą (t.t. vykdyti elektromobilių naudojimui įkrovos vietų plėtrą). Siekiant įgyvendinti Baltosios knygos tikslus, būtina Molėtų rajono savivaldybėje suformuoti platesnį elektromobilių įkrovos vietų tinklą.

Taip pat yra pradedamas Molėtų rajono darnaus judumo plano rengimas, kuris dar detaliau numatys tvaraus susisiekimo bei infrastruktūros plėtojimo galimybes.

Molėtų rajono savivaldybėje veikia Molėtų aerodromas. Jame vykdomi pramoginiai skrydžiai, nuo 2020 m. veikia ultralengvų orlaivių skraidymo mokykla. Tikslinga ir toliau aerodromą naudoti sportinės aviacijos tikslais, išnaudoti turimą potencialą integruojantis į aviacinį turizmą.

10. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO TENDENCIJOS

Pagrindinės inžinerinės infrastruktūros vystymo kryptys Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje:

- inžinerinės infrastruktūros vystymas darnoje su gamtine aplinka;
- geriamojo vandens gerinimo, tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros modernizavimas ir plėtra bei jos plėtros kryptių urbanizuotose ir numatomose urbanizuoti teritorijose tikslinimas;
- paviršinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo kaimiškose teritorijose plėtra;
- atliekų tvarkymo infrastruktūros gerinimas ir plėtra;
- prieigos prie elektros, ryšių infrastruktūros gerinimas;
- šilumos ūkio ir šilumos tiekimo infrastruktūros atnaujinimas palaipsniui juos pritaikant atsinaujinančių ir (ar) alternatyvių išteklių naudojimui;
- didinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą;
- šilumos, elektros gamybos skatinimas panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius technologijų diegimą centralizuotame ir decentralizuotame sektoriuose.

Bendrojo plano keitimo inžinerinės infrastruktūros koncepcija rengiama laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatytų principų (efektyvumo, konkurencingumo, inovatyvumo, integracijos ir saugumo), Nacionalinės darnaus vystymosi strategijoje nustatytų Lietuvos darnaus vystymosi (pagrindinių ūkio šakų poveikio aplinkai mažinimas, pavojaus žmonių sveikatai mažinimas, pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas).

Vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tikslas – įgyvendinti ES nuotekų direktyvos 91/271/EEB reikalavimus nuotekų išvalymui, sumažinti dirvožemio ir gruntinio vandens taršą bei požeminio vandens išteklių taršos riziką, išplėsti vandentvarkos tiekimo paslaugas ir pagerinti teikiamų vandentvarkos paslaugų kokybę. Molėtų rajono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai parengtas specialusis planas. Numatoma, kad vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas bus vykdomas pagal Molėtų rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtos specialiojo plano keitimo (ir jo vėlesnių koregavimų ar keitimų) sprendinius.

Atliekų tvarkymas. Valstybinėje aplinkos apsaugos strategijoje atliekų tvarkymas Lietuvoje yra pripažįstamas prioritetine aplinkos apsaugos sritimi. Atliekų tvarkymo tobulinimas yra svarbi integracijos į Europos sąjungą dalis. Atliekų šalinimas apima atliekų surinkimą, pervežimą, pirminį apdirbimą ir šalinimą (deginimą, laidojimą). Visi eksploatuojami sąvartynai turi atitikti ES tarybos direktyvą 2018/851/ES ir daryti minimalų neigiamą poveikį aplinkai. Molėtų rajono savivaldybėje funkcionuoja išvystyta atliekų tvarkymo struktūra. Gyventojai turi galimybę rūšiuoti atliekas kolektyvinėse atliekų surinkimo aikštelėse. Taip pat savivaldybėje veikia žaliųjų atliekų surinkimo aikštelė bei didelių gabaritų surinkimo aikštelės, statomos konteinerių aikštelės. Reikalinga mažinti mišrių komunalinių atliekų surinkimo procesą bendrame sraute, didinant rūšiuojamų atliekų kiekį.

Gamtinių dujų tiekimas. Molėtų rajono savivaldybėje dujų tiekimo infrastruktūra nėra išvystyta. Galiojančiame bendrajame plane numatyta perspektyvinė dujotiekio trasa nepradėta realizuoti ir tikėtina nebus realizuojama planuojamu laikotarpiu dėl susidariusios situacijos pasaulyje. Dėl to, dujotiekio trasa

nevaizduojama. Esant poreikiui tiesti dujotiekį reikalinga parengti inžinerinės infrastruktūros vystymo planą, kuriuo būtų nustatoma tiksli trasa, pagal poreikį numatomas žemės paėmimas.

Elektros tiekimas. Pagrindinis tikslas elektros energijos sektoriuje – užtikrinti techniškai patikimą, kokybišką ir nepertraukiamą šalies vartotojų aprūpinimą elektros energija mažiausiomis sąnaudomis ir konkurencingomis kainomis. Lietuvoje atliekama elektros energetikos sistemos pertvarka, siekiant nuo 2025 m. pradėti sinchroniškai veikti Europos elektros tinkluose. Visose elektrinėse, iš kurių gaunama elektros energija turi būti taikomi ES aplinkosaugos ir kiti tarptautiniai reikalavimų, standartai. Todėl, vienas šiuo metu pagrindinių Strategijos tikslų elektros energijos srityje – darniai vystyti elektros energetiką, didinant vidaus energijos generavimo iš nedaršius šaltinių pajėgumus ar panaudojant atsinaujinančius energijos išteklius, kurie užtikrintų elektros energijos suvartojimo poreikius. Skatinama decentralizuota elektros energijos gamyba, vartotojų įtrauktis į tinklo valdymą. Įgyvendinant strateginį tikslą siekiama, kad iki 2050 m. iki 100 proc. bendrai šalyje suvartojamos galutinės elektros energijos sudarytų vietinė elektros energija, o elektros energija iš atsinaujinančių energijos išteklių turėtų tapti pagrindinė, palyginti su bendrai šalyje suvartojama galutine elektros energija.

Laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatyto efektyvumo principo ir norint užtikrinti techniškai patikimą, kokybišką ir nepertraukiamą naujų vartotojų aprūpinimą elektros energija savivaldybės teritorijoje tikslinga, pagal poreikį atlikti nuolatinius elektros skirstomojo tinklo atnaujinimus, kabeliuoti tinklo linijas, ir vykdyti plėtrą.

Šilumos ūkis. Pagrindinis Strategijos tikslas šilumos ūkio srityje – nuoseklus ir subalansuotas centralizuoto šilumos tiekimo sistemų atnaujinimas (optimizavimas), užtikrinantis efektyvų šilumos vartojimą, patikimą, ekonomiškai patrauklų (konkurencingą) tiekimą ir gamybą, sudarantis galimybę diegti modernias ir aplinkai palankias technologijas, naudojantias vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius, užtikrinantis sistemos lankstumą ir palankią terpę investicijoms. Vykdam šilumos ūkio srities Lietuvoje plėtrą, siekiama, kad iki 2030 m. iš atsinaujinančių ir vietinių energijos išteklių pagaminta centralizuotai tiekiamą šilumą sudarytų 90 proc. visos centralizuotai tiekiamos šilumos, o iki 2050 – 100 proc. ir ne mažiau kaip 90 proc. miestuose esančių pastatų būtų aprūpinama šiluma iš centralizuotos šilumos tiekimo sistemų. Molėtų rajono savivaldybėje šilumos ūkio vystymas vykdomas pagal Molėtų rajono savivaldybės šilumos ūkio specialiojo plano keitimo (ir jo vėlesnių koregavimų ar keitimų) sprendinius.

Atsinaujinantys energijos ištekliai. Pagrindinis tikslas atsinaujinančių energijos išteklių srityje – toliau didinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį Lietuvos vidaus energijos gamyboje ir galutiniame energijos suvartojimo balanse, taip mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro importo ir didinant vietinės elektros energijos gamybos pajėgumus.

Vėjo elektrinės gali būti statomos Molėtų rajono savivaldybėje išskyrus:

- Regioniniuose parkuose bei jų buferinėse zonose (jei jų planavimo ir kiti dokumentai nenumato kitaip);
- Ypač saugomo kraštovaizdžio teritorijose (pagal LRBP), kuriose taikomi vizualinės apsaugos reikalavimai (išskyrus iki 25 metrų aukščio (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) vėjo elektrinę statomą sodyboje ar prie esamų ūkinių pastatų);
- Jei daromas reikšmingas poveikis kraštovaizdžiui (žr. Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 49 str. 18 p.);
- Siūlomoje kurortinėje teritorijoje (patvirtinus kurortinę teritoriją – kurortinės teritorijos ribose);
- Teritorijoje, kurią supa siūloma kurortinė teritorija (vėliau, patvirtinta kurortinė teritorija) (t.y. Andrašiūnų k., Ažuozerių k., Bambėniškės k., Bambėnų k., Bebrusėlių k., Bebrusų k., Beinašilio k.,

Beržinės vs., Daujotiškės k., Gališkių k., Inturkės k., Juršiškių k., Kaušinių k., Keršėniškės k., Lukštinkos k., Malinaučiznos I k., Maniškių k., Noreikiškių k., Pagaluonės k., Pagojės vs., Pakrovų k., Papiškių k., Rutonių k., Sikariškių k., Simančių k., Sklėriškių k., Stanuliškių k., Surguškių k., Vaikštėnų k., Vitiškių k., Vyžinių k.);

- Rekreaciniame parke (kuris numatomas pagal LRBP sprendinius);
- Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose (nebent jų tvarkymo reikalavimuose numatyta kitaip), teritorijoje 1 km atstumu nuo kultūros paveldo objektų (išskyrus atvejus, kai vėjo elektrinių vystymui minėtoje teritorijoje raštu pritaria Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos);
- Kitose saugomose teritorijose;
- Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
- Gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
- Miškuose, pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
- Šaltinyuose;
- Natūralių pievų ir ganyklų plotuose;
- Europos bendrijos svarbos natūraliose buveinėse;
- Aerodromo apsaugos zonoje;
- Aprobuotų (detaliai išžvalgytų) atviru kasybos būdu (nuo žemės paviršiaus karjeriais) išgaunamų žemės gelmių išteklių telkinių teritorijose;
- Ties elektros perdavimo oro linijomis ir ne mažesniu nei vėjo jėgainės aukštis plius 100 m atstumu aplink jas;
- Teritorijose, kuriose vėjo elektrinių projektavimo ir statybos darbai draudžiami pagal Lietuvos Respublikos Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario d. įsakymą Nr. V-217;
- Ties magistraliniu dujotiekiu ir 200 m aplink jį (negavus šių dujotiekių savininko ar valdytojo pritarimo). Mažiausias leistinas atstumas nuo magistralinio dujotiekio vamzdinių iki vėjo elektrinių yra lygus 1,5 karto vėjo elektrinės statinių antžeminės konstrukcijos dalies aukščiui (vėjo elektrinės aukštį matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško, įskaitant ir sparnuotės aukštį);
- Teritorijose, esančiose mažesniu atstumu nuo valstybinės reikšmės kelių pylimų padų ar kelių griovių išorinių kraštų (jeigu šių elementų nėra, – nuo kelių juostų ribų) nei bendras jų konstrukcijos aukštis, bet visais atvejais ne arčiau kaip 30 metrų nuo magistralinių ir krašto kelių briaunų ir ne arčiau kaip 20 metrų nuo rajoninių kelių briaunų;
- Teritorijose, kuriose teisės aktų nustatyta tvarka negalima vėjo elektrinių statyba.

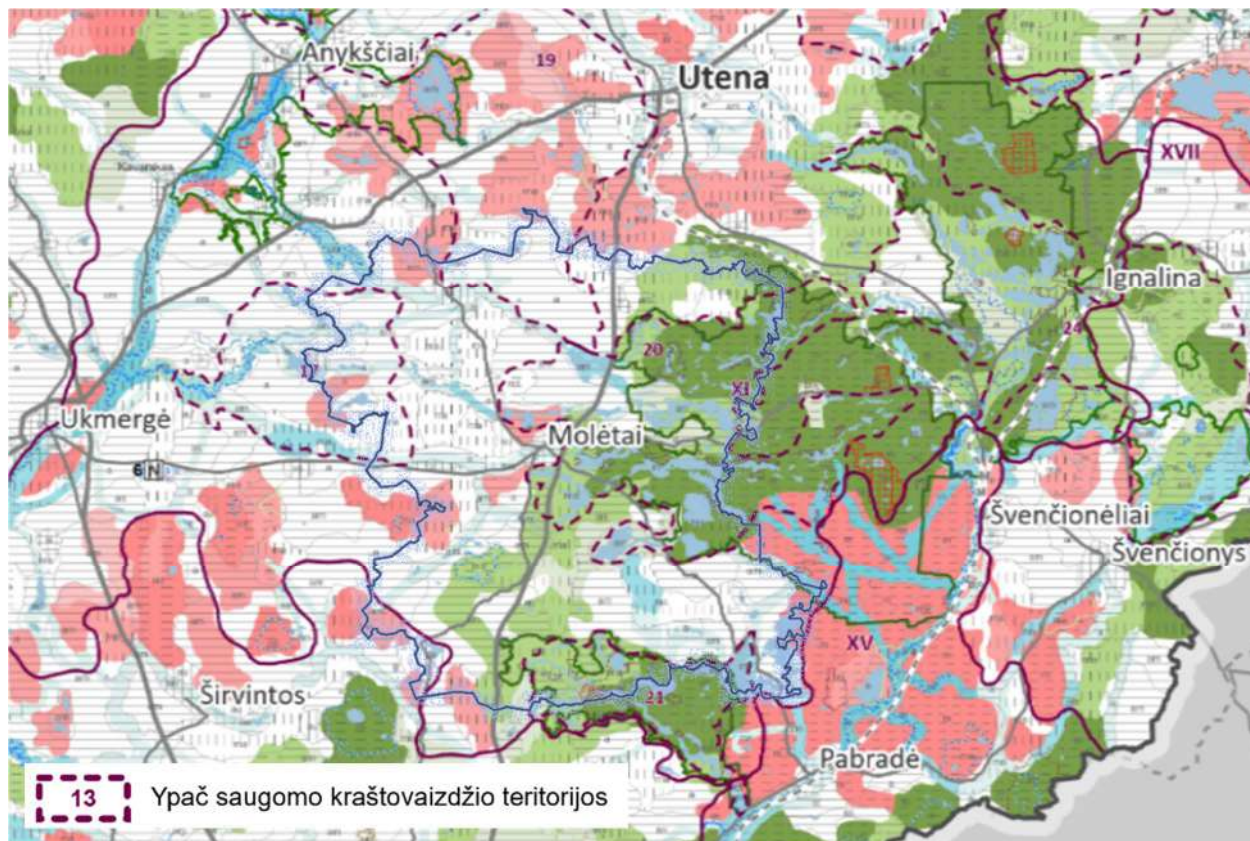
Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje gali būti numatomos saulės šviesos elektrinės išskyrus:

- Regioniniuose parkuose (nebent minėto parko tvarkymo reikalavimuose numatyta kitaip);
- Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose (nebent jų tvarkymo reikalavimuose numatyta kitaip);
- Kitose saugomose teritorijose;
- Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
- Gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
- Miškuose, pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
- Šaltinyuose;
- Natūralių pievų ir ganyklų plotuose;
- Europos bendrijos svarbos natūraliose buveinėse;
- Aerodromo apsaugos zonoje (jei teisės aktai nenumato kitaip);
- Aprobuotų (detaliai išžvalgytų) atviru kasybos būdu (nuo žemės paviršiaus karjeriais) išgaunamų žemės gelmių išteklių telkinių teritorijose;
- Teritorijose, kuriose teisės aktų nustatyta tvarka negalima saulės šviesos elektrinių statyba.

Ypač saugomo kraštovaizdžio teritorijose neplanuoti saulės šviesos energijos elektrinių didesnių, kaip 500 kW įrengtosios galios.

Numatant saulės šviesos energijos elektrines, turi būti vadovaujamasi Aplinkosauginiais reikalavimais planuojant, statant ir eksploatuojant saulės šviesos energijos elektrines.

10.1 pav. Iškarpą iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo Kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės pusiausvyros brėžinio.

Saulės, vėjo elektrinės bei kiti AEI objektai neturi daryti neigiamo poveikio natūralaus ir raiškaus kraštovaizdžio zonoms, kurti vizualinės taršos ar kitaip mažinti gamtos, nekilnojamojo kultūros paveldo, objektų ir teritorijų vertę (nekeisti silueto, neužstoti gamtos ir kultūros vertybių, neužstoti raiškių slėnių, šlaitų, kalvų, vandens telkinių kranto linijos, istoriniu, kultūriniu ar kraštovaizdžio požiūriu vertingų želdinių ir nedominuoti jų atžvilgiu). Svarbu šiuos objektus atsakingai dėstyti sakralinių, mitologinių, asociacinių vietovės verčių gretimybėse. Identifikavimui ar AEI objektai nesukuria neigiamo poveikio gali būti atliekami teisės aktų nustatyta tvarka planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atranka, vertinimas, kreipiamasi į Regioninę architektūros tarybą, Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybą. Siekiant įvertinti ar planuojamos vėjo ir saulės šviesos elektrinės nesudarys neigiamo poveikio kultūros paveldo objektams bei kraštovaizdžiui turi būti pateikiamos vėjo ir saulės šviesos elektrinių vizualizacijos iš/jį gretimose teritorijose esančių kultūros paveldo objektų, iš regyklų, iš vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų. Konkretūs sprendiniai dėl AEI objektų dėstymo bus nustatyti kitoje šio bendrojo plano keitimo stadijoje – sprendinių konkretizavime.

Telekomunikacijos tinklai ir ryšiai. Mobilus ryšio paslaugas Molėtų rajono savivaldybėje teikia trys operatoriai: UAB „Bitė GSM“, AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Tele-2“. Savivaldybės teritorijoje mobiliojo ryšio bokštai ir stiebai išsidėstę taip, kad savo darbinio lauku padengtų visą teritoriją. Internetinis ryšys mobiliais

ryšio kanalais yra prieinamas visoje savivaldybės teritorijoje. Molėtų rajono savivaldybėje visos seniūnijos ir jų centrai, turi plačiajuostį tinklą. Ryšių infrastruktūra vystoma pagal vartotojų poreikius.